

RIKSMEKLERENS MØTEBOK

i sak 2014-028 mellom

AKADEMIKERNE
på den ene side

og

KS
på den annen side

vedrørende tariffrevisjonen 2014 – Kommuneoppjøret

Den 5., 15., 16., 20., 21., 22., 23., 24. og 25. mai 2014 ble det avholdt meklingsmøter i Kommunenes Hus, Haakon VII's gt. 9, Oslo, under ledelse av mekler Reidun Wallevik.

Til stede for partene:

Akademikerne:

Anders Kvam, Svein Sjølie, Jan Olav Birkenhagen, Odd Håker, Liv Torill Evenrud, Jon Sand, Hege Sandhaug, Siri Johnsen, Henrik Skomedal, Christian Zimmermann, Ole Jakob Knudsen, Erik Graff, Cecilie Fauchald Rygg, John Frammer, Kjell Naas, Grethe Hjelle, Ingar Otto Drågen, Linn Guste-Pedersen.

KS:

Per Kristian Sundnes, Hege Mygland, Anders Kleppe, Eirik Solberg, Hege Øhrn, Karsten Langfeldt, Kjersti Myklebust, Inger Marie Højdahl, Elin Kvernø, Silje Tangen, Torfinn Tomassen, Øyvind Gjelstad, Siri Klevstrand, Trygve Nøst..

Det ble fremlagt:

1. Melding om plassoppsigelse fra Akademikerne, mottatt 2. mai 2014.
2. Riksmeklerens forbud mot arbeidsstans, datert 2. mai 2014.
3. Akademikernes begjæring om at meklingen avsluttes, datert 21. mai 2014.
4. Diverse dokumenter.

Meklingen fant sted i fellesmøter og særsmøter.

Mekleren framla forslags i samsvar med vedlegg til møteboka.
Begge parter anbefalte forslaget og vil sørge for relevant saksgang videre.
Svarfrist ble satt til 25. juni 2014 kl. 12.00.

Meklingen ble avsluttet kl. 07.55.

Reidun Wallevik

MEKLERENS FORSLAG

I sakene 2014–025, 2014-026, 2014-027 og 2014-028 mellom

LO KOMMUNE (Sak 2014–025)

UNIO (Sak 2014-026)

YS-KOMMUNE (Sak 2014-027)

AKADEMIKERNE-KOMMUNE (Sak 2014-028)

på den ene side

og

KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON - KS

på den annen side

vedrørende tariffrevisjonen 2014 - Hovedtariffavtalen og Sentral forbundsvis særavtale (SFS 2213) Undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnopplæring

I ØKONOMI 2014

1. HTA kapittel 4 - sentrale tillegg pr. 1.5.2014

Til ansatte med stilling i HTA kapittel 4 gis et generelt tillegg på 2,15 prosent av den enkeltes grunnlønn pr. 30.4.2014, dog minst kr. 8 500,-

I tillegg gis det sentrale lønnstillegg slik:

Sentrale lønnstillegg utover generelt tillegg pr. 1.5.2014

	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	
Stillingsgruppe							
Stillinger uten særskilt krav om utdanning	-	-	-	-	-	-	
Fagarbeiderstillinger / tilsvarende fagarbeiderstillinger	2 000	2 000	-	-	5 700	4 700	
Stillinger med krav om høyskole-utdanning	2 000	2 000	-	-	4 500	5 600	
Stillinger m/krav om høyskole-utdanning m/ ytterligere spesialutdanning	2 000	2 000	-	-	4 900	4 900	
Stillinger med krav om mastergrad	-	-	-	-	2 000	4 900	
	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	16 år
Stillingsgruppe							
Lærer	3 000	3 000	6 600	6 600	6 500	6 000	3 200
Adjunkt	3 200	3 200	7 300	7 300	7 000	6 400	3 500
Adjunkt (m/ tilleggsutd.)	14 400	14 400	14 200	14 200	14 600	13 800	9 500
Lektor	16 400	16 400	16 900	16 900	16 700	15 500	11 700
Lektor (m/ tilleggsutd.)	16 100	16 100	16 500	16 500	16 000	15 300	11 700

Det vises til HTA vedlegg 1 for oversikt over stillingskoder og stillingsgrupper.

2. HTA kapittel 4 – minstelønn fra 1.5.2014 til 30.4.2015

Endringer i minstelønn for stillinger i kapittel 4. Alle sentrale tillegg er inkludert i endret minstelønn.

Stillingsgrupper	Minstelønn fra 1.5.2014 til 30.4.2015						
	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	
Stillinger uten særskilt krav om utdanning	273 700	273 700	278 800	278 800	293 800	339 900	
Fagarbeiderstillinger/ tilsvarende fagarbeiderstillinger	316 300	316 300	318 600	318 600	327 500	375 100	
Stillinger med krav om høyskole- utdanning	364 500	364 500	369 500	369 500	386 000	419 500	
Stillinger med krav om høyskole- utdanning med ytterligere spesialutdanning	383 100	383 100	387 600	387 600	398 700	447 600	
Stillinger med krav om mastergrad	411 800	411 800	422 000	422 000	462 100	491 500	
	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	16 år
Lærer	369 700	369 700	382 200	382 200	392 800	408 600	451 200
Adjunkt	410 800	410 800	425 000	425 000	437 000	443 300	480 300
Adjunkt (m/ tilleggsutd.)	440 500	440 500	450 900	450 900	464 100	478 400	517 800
Lektor	462 600	462 600	472 000	472 000	479 300	508 100	558 300
Lektor (m/ tilleggsutd.)	477 700	477 700	489 700	489 700	503 000	524 400	583 100

3. HTA kapittel 4 – Laveste grunnlønn ved 20 års lønnsansiennitet

Pr. 1. mai 2014 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr 364 000,- i 100 prosent stilling.

4. HTA kapittel 3, pkt. 3.5 – Avlønning hovedtillitsvalgt/fellestillitsvalgt

Med virkning fra 1. mai 2014 heves minimumsavlønning av hovedtillitsvalgte med hel permisjon i hht. Hovedavtalen del B § 3-3 c) til 391.100,-.

5. HTA kapittel 4 - lokale forhandlinger etter pkt. 4.A.1

Det avsettes midler til lokale forhandlinger på 1,0 prosent pr. 1.7.2014.

Ledere i HTA kap 4B og 4C bør prioriteres.

II ØKONOMI 2015

1. HTA kapittel 4 - sentrale tillegg pr. 1.5.2015

Til ansatte med stilling i HTA kapittel 4 gis sentrale lønnstillegg slik.

Sentrale lønnstillegg pr. 1.5.2015

	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	
Stillingsgruppe							
Stillinger uten særskilt krav om utdanning	1 000,-	6 500,-	4 200,-	7 200,-	300,-	500,-	
Fagarbeiderstillinger / tilsvarende fagarbeiderstillinger	2 700,-	9 100,-	10 000,-	13 500,-	16 000,-	6 800,-	
Stillinger med krav om høyskole-utdanning	3 000,-	10 400,-	9 400,-	13 100,-	16 100,-	6 900,-	
Stillinger med krav om høyskole-utdanning med ytterligere spesialutdanning	2 500,-	10 300,-	9 600,-	13 900,-	16 300,-	12 400,-	
Stillinger med krav om mastergrad	4 500,-	12 900,-	6 800,-	15 200,-	8 400,-	8 700,-	
	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	16 år
Stillingsgruppe							
Lærer	4 000,-	11 500,-	6 500,-	11 500,-	9 400,-	8 100,-	5 300,-
Adjunkt	5 000,-	13 400,-	7 500,-	13 100,-	10 200,-	10 000,-	6 700,-
Adjunkt (m/ tilleggssutd.)	5 700,-	14 700,-	8 700,-	12 800,-	9 400,-	10 700,-	7 400,-
Lektor	6 200,-	15 600,-	11 400,-	16 100,-	13 600,-	10 400,-	8 500,-
Lektor (m/ tilleggssutd.)	6 500,-	16 200,-	9 600,-	14 200,-	8 400,-	10 700,-	9 100,-

Det vises til HTA vedlegg 1 for oversikt over stillingskoder og stillingsgrupper.

2. HTA kapittel 4 - Laveste grunnlønn ved 20 års lønnsansiennitet

Pr. 1. mai 2015 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr 377 400,- i 100 prosent stilling.

3. HTA kapittel 3, pkt. 3.5 - Avlønning hovedtillitsvalgt/fellestillitsvalgt

Med virkning fra 1. mai 2015 heves minimumsavlønning av hovedtillitsvalgte med hel permisjon i hht. Hovedavtalen del B § 3-3 c) til 398 100,-

III NYE SENTRALE LØNNS- OG STILLINGSBESTEMMELSER – NYTT LØNNSSYSTEM PR. 1.5.2015

1. Prinsipper i nytt lønnssystem

I HTA kapittel 4 innføres pr. 1.5.2015 garantilønn og sentrale lønnstillegg ved hhv. 2, 4, 6, 8 og 10/16 års ansiennitet.

Garantilønn (0 år) og lønnstillegg for ansiennitet forhandles sentralt. Tilleggene fastsettes i prosent av garantilønn (0 år) og utregnes i kronebeløp. Laveste årslønn på hvert ansiennitetstrinn utregnes i kronebeløp.

Ansiennitetstillegget legges i sin helhet til den enkeltes årslønn.

Laveste årslønn er lik garantilønn (0 år) pluss sum av prosentvise ansiennitetstillegg.

Dersom de sentrale parter i senere sentrale oppgjør endrer ansiennitetstillegg på et gitt ansiennitetstrinn, er arbeidstakere på dette ansiennitetstrinnet omfattet av endringen.

2. Innføring av nytt lønnssystem

Ved iverksetting av sentrale lønnstillegg pr. 1.5.2015 jfr. II pkt. 1, er arbeidstakere som er omfattet av lønnssystemet innfaset i det nye systemet.

I ny årslønn pr. 1.5.2015 er ansiennitetstillegg i henhold til fastsatt ansiennitet på hhv. 2,4,6,8 eller 10/16 år inkludert.

3. Virkninger ved fremtidige endringer i nytt lønnssystem

Endret ansiennitetstillegg innebærer at utregnet laveste årslønn endres tilsvarende kun på dette ansiennitetstrinnet.

De sentrale parter er enige i at virkninger av fremtidige justeringer i lønnssystemet for lokale lønnsrelasjoner og lokale lønnstillegg, må avklares mellom de sentrale parter før slik justering avtales. Dette kan gjelde generelle tillegg, endret garantilønn eller endringer i et eller flere av ansiennitetstilleggene.

4. Tabell pr. 1.5.2015

Se neste side.

		Garantilønn og lønnstillegg for ansiennitet - pr. 1.5.2015						
		0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	16 år
Stillingsgrupper		Garantilønn	Ans.tillegg	Ans.tillegg	Ans.tillegg	Ans.tillegg	Ans.tillegg	Ans.tillegg
Stillinger uten særskilt krav til utdanning		274 700	2,00 %	1,02 %	1,09 %	2,95 %	16,85 %	
	Utregnet tillegg for ansiennitet		5 500	2 800	3 000	8 100	46 300	
	Utregnet laveste årslønn		280 200	283 000	286 000	294 100	340 400	
Fagarbeiderstillinger/ tilsv. fagarbeiderstillinger		319 000	2,01 %	1,00 %	1,10 %	3,57 %	12,04 %	
	Utregnet tillegg for ansiennitet		6 400	3 200	3 500	11 400	38 400	
	Utregnet laveste årslønn		325 400	328 600	332 100	343 500	381 900	
Stillinger med krav om høyskoleutdanning		367 500	2,01 %	1,09 %	1,01 %	5,31 %	6,61 %	
	Utregnet tillegg for ansiennitet		7 400	4 000	3 700	19 500	24 300	
	Utregnet laveste årslønn		374 900	378 900	382 600	402 100	426 400	
Stillinger med krav om høyskoleutd. med ytterligere spesialutdanning		385 600	2,02 %	0,99 %	1,12 %	3,50 %	11,67 %	
	Utregnet tillegg for ansiennitet		7 800	3 800	4 300	13 500	45 000	
	Utregnet laveste årslønn		393 400	397 200	401 500	415 000	460 000	
Stillinger med krav om mastergrad		416 300	2,02 %	0,98 %	2,02 %	8,00 %	7,13 %	
	Utregnet tillegg for ansiennitet		8 400	4 100	8 400	33 300	29 700	
	Utregnet laveste årslønn		424 700	428 800	437 200	470 500	500 200	
Lærer		373 700	2,01 %	2,01 %	1,34 %	2,27 %	3,88 %	10,65 %
	Utregnet tillegg for ansiennitet		7 500	7 500	5 000	8 500	14 500	39 800
	Utregnet laveste årslønn		381 200	388 700	393 700	402 200	416 700	456 500
Adjunkt		415 800	2,02 %	2,00 %	1,35 %	2,19 %	1,47 %	8,10 %
	Utregnet tillegg for ansiennitet		8 400	8 300	5 600	9 100	6 100	33 700
	Utregnet laveste årslønn		424 200	432 500	438 100	447 200	453 300	487 000
Adjunkt (m tilleggssutd.)		446 200	2,02 %	0,99 %	0,92 %	2,20 %	3,50 %	8,09 %
	Utregnet tillegg for ansiennitet		9 000	4 400	4 100	9 800	15 600	36 100
	Utregnet laveste årslønn		455 200	459 600	463 700	473 500	489 100	525 200
Lektor		468 800	2,01 %	1,11 %	1,00 %	1,02 %	5,46 %	10,30 %
	Utregnet tillegg for ansiennitet		9 400	5 200	4 700	4 800	25 600	48 300
	Utregnet laveste årslønn		478 200	483 400	488 100	492 900	518 500	566 800
Lektor (m/tilleggsutd)		484 200	2,00 %	1,12 %	0,95 %	1,55 %	4,89 %	11,79 %
	Utregnet tillegg for ansiennitet		9 700	5 400	4 600	7 500	23 700	57 100
	Utregnet laveste årslønn		493 900	499 300	503 900	511 400	535 100	592 200

IV HOVEDTARIFFAVTALEN

Endringer i Hovedtariffavtalen med virkning fra 1. mai 2014 fremgår av:

Vedlegg 1: - HTA kapittel 1 Fellesbestemmelser

Vedlegg 2: - HTA kapitler 3, 4, 5 Lønnsbestemmelser m.v
- HTA vedleggene 1 og 6

4.A.5 Regulering 2. avtaleår

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom KS og forhandlingssammenslutningene om eventuelle lønnsendringer for 2. avtaleår.

Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt lønnsutviklingen for arbeidere og funksjonærer i industrien i LO/NHO-området, øvrig offentlig ansatte og andre sammenlignbare tariffområder.

Dersom rapporten «Grunnlaget for inntektsoppgjørene i 2015» fra Det tekniske beregningsgrunnlaget for inntektsoppgjørene viser en høyere lønnsutvikling i frontfaget enn i KS-området fra 2013 til 2014 skal differensen legges til et troverdig anslag for lønnsveksten 2014 – 2015 i frontfaget. Disse elementene vil være grunnlaget for rammen for oppgjøret 2015 i KS-området.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan partene si opp Hovedtariffavtalen innen 14 – fjorten - dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14-fjorten-dagers varsel – med utløp tidligst 1.mai 2015.

Vedlegg 3: - HTA kapittel 2 Pensjon, samt HTA vedlegg 4 og 5 (vedtekter for AFP og TPO)

For øvrig endres HTA slik:

Kapittel 7 Varighet

Hovedtariffavtalen gjøres gjeldende til **30.04.2016**.

Hvis Hovedtariffavtalen til den tid ikke er sagt opp av noen av partene med 3 – tre – måneders skriftlig varsel, er den fremdeles gjeldende 1 – ett – år om gangen med samme gjensidige oppsigelsesfrist.

V SGS 1701 Særavtale for konkurranseutsatte bedrifter

SGS 1701 *Særavtale for konkurranseutsatte bedrifter* utgår pr. 30.4.2014. Partene viser for øvrig til egne protokoller med opprettelse av hovedtariffavtale for konkurranseutsatte bedrifter pr. 1.5.2014.

VI SFS 2213

Undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnpopl ring

Vedlegg 4 Særavtale for perioden 1.8.2014-31.12.2017.

VII TIL PROTOKOLL

a) Tariffpolitiske forutsetninger

Partene legger til grunn at lokale forhandlinger i henhold til HTA kap. 3.4 og kap. 5.2 skjer innenfor en økonomisk ramme som blant annet tar hensyn til kommuneøkonomien og resultatene i tariffområdet for øvrig.

b) Kompetanse – lærling og utvikling

De sentrale parter viser til arbeidsgivers ansvar for kompetanse, læring og utvikling, jf. HTA kap 3, pkt. 3.3. Ved kartlegging av ansattes kompetanse og analyse av kommunens / fylkeskommunens kompetansebehov, skal behovet for fagarbeidere og fagarbeidere med relevant fagskoleutdanning også vektlegges.

c) Uttak av pensjon på bakgrunn av særaldersgrense

Partene er gjennom KLP og Pensjonskontoret gjort oppmerksom på en utilsiktet konsekvens av arbeidsrettsdommen fra juni 2013 vedrørende uttak av pensjon på bakgrunn av særaldersgrense.

Partene er på denne bakgrunn enige om at pensjonsuttak fra deltidsstilling under 14 timer ikke skal utløse rett til alderspensjon for tidligere opptjent medlemstid i stillinger med høyere aldersgrense. Dette gjelder også ved samtidig opptjening i forskjellige pensjonsordninger som er omfattet av overføringsavtalen.

d) Vedrørende de nye uf repensjonsreglene

Styret for pensjonskontoret bør følge nøye med på situasjonen for uføre ved overgang til nye regler. Dette bør gjelde både de som er uføre på overgangstidspunktet, og nye uføretilfeller etter at nye regler er trådt i kraft.

e) Anbud/utskilling/konkurransesutsetting/privatisering/fristilling mv av oppgaver/tjenester

I de tilfeller oppgaver/tjenester vurderes utført av selvstendige juridiske virksomheter, som kan innebære skifte av arbeidsgiver, skal kommunen/arbeidsgiver kartlegge konsekvensene for AFP- og pensjonsvilkår for berørte ansatte. Dette gjelder blant annet fremtidig reguleringspremie for berørte ansattes oppsatte rettigheter for arbeidsgiver, samt eventuelle individuelle tap av pensjonsrettigheter som følge av utmelding av tjenstepensjonsordningen og eventuelle tap av rett til AFP helt eller delvis.

f) Rett til stilling for merarbeid

Etter arbeidsmiljøloven § 14-4a har deltidsansatte som de siste 12 månedene jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, rett til økt stilling tilsvarende merarbeidet i denne perioden. Dersom det i tariffperioden gjøres endringer i denne lovbestemmelsen vil partene vurdere behovet for endringer i hovedtariffavtalen.

g) Ferieloven

Dersom ferieloven § 9 (1) andre ledd blir endret pr 1. juli 2014 i samsvar med Prop. 73 L (2013-2014) endres antall virkedager i HTA kapittel 1, § 7 pkt. 7.1 første ledd til 1 virkedag, og andre ledd bortfaller fra 1. juli 2014.

h) Lærlinger i yrkes- og studiekompetanse

Det er etablert en YSK-linje med et alternativt utdanningsløp for å legge til rette for at flere kan ta fagbrev. Utdanningsløpet er fireårig og gjennomføres i en kombinasjon av skole og bedrift.

Modellen er så langt ikke tatt i bruk i alle kommuner. Partene er enige om at det kan være hensiktsmessig å innhente flere erfaringer fra opplegg for- og gjennomføring av utdanningsalternativet, og hvilke avlønningsmodeller som følges ved avlønning av lærlinger, jfr. hovedtariffavtalen, kap 6. Lærlinger. På bakgrunn av erfaringene som er gjort i tariffperioden vil sentrale parter vurdere behovet for en ny bestemmelse i hovedtariffavtalen.

i) Vold og trusler om vold på arbeidsplassen – forebyggende tiltak

Den partssammensatte IA-arbeidsgruppen skal i tariffperioden drøfte og vurdere forebyggende tiltak som kan bidra til vern av arbeidstakere som er utsatt for vold eller trusler om vold fra klienter, pasienter m.v. Vurderingene må sees i sammenheng med tilsvarende arbeid som foregår i andre partssammensatte fora (eks. Arbeidstilsynets regelverksforum og oppfølging i forbindelse med sikkerhet i NAV).

j) Kompetanseutvikling og arbeidsinnvandring

Arbeidsgiver og tillitsvalgte skal drøfte om det er et kompetansegap i henhold til kommunen/virksomhetens behov for kompetanse og hvordan det i så fall kan legges til rette for at ufaglærte får anledning til å ta fagbrev. Drøftingene skal ta utgangspunkt i kommunen/virksomhetens behov for fagarbeidere og den enkelte arbeidstakers behov og ønsker om utvidet kompetanse. Det bør være som målsetting at det drives fagopplæring i alle kommuner og virksomheter som oppfyller kravene for å være opplæringsbedrift.

Partene sentralt og lokalt må legge til rette for at arbeidsinnvandrere som arbeider i landet og som sikter mot å bli en del av det norske arbeidsmarkedet, må få styrket sine grunnleggende ferdigheter i språk, sikkerhetskunnskap og arbeidskultur.

k) Musikk- og kulturskoler

Med mindre ikke annet avtales lokalt, har musikk- og kulturskolelærere fram til 30.04.2016 en arbeidstid på arbeidsplassen på 7,5 timer pr. dag fordelt på 39 uker og 1 dag. I denne tiden ligger en undervisningstid på 741 klokketimer. I tillegg kan det ved behov avsettes inntil 4 dager til for- og etterarbeid, planlegging, evaluering, og faglig ajourføring.

l) Undervisning etter introduksjonsloven

Partene er enige om at det er en særlig utfordring å dekke opplæringsbehovet iht. introduksjonsloven, og at det ofte er behov for en annen forlegning av årsverket enn i grunnskolen/videregående opplæring. Det bes om at de lokale parter tar hensyn til dette særlige behovet ved eventuelle forhandlinger om arbeidsårets lengde.

m) Arbeidstid på reiser for undervisningspersonalet

Det vises til protokoll inngått 1. juli 2005. Reglene for arbeidstid på reiser gjeldende pr. 30. april 2004 videreføres frem til 30. april 2016.

n) Nedlegging av funksjoner, jf. SFS 2213

Ved eventuell nedleggelse av lokalt opprettede funksjoner som er finansiert av midler fra lokale forhandlinger iht. HTA kap 4.A.1, skal lønnstillegget regnes inn i grunnlønnen til de arbeidstakerne som innehar funksjonen på det tidspunktet den nedlegges.

VI TILLEGGSAVTALER I BÆRUM OG LØRENSKOG KOMMUNER

Lokale særavtaler/særbestemmelser videreføres i tråd med Hovedavtalen del A § 4-5.

Fra og med 1. mai 2014 må de lokale parter selv håndtere tilpasningene i lokale avtaler.

Lokale særavtaler/særbestemmelser som ikke videreføres i henhold til Hovedavtalen del A § 4-5, kompenseres.

VII PARTENES ØVRIGE KRAV

Partenes øvrige krav tas ikke til følge.

Endringer fremkommer i **fet kursiv** og gjennomstrekket tekst. Kommentarer er merket med understrek og er ikke en del av den endelige tariff-teksten. Øvrige bestemmelser videreføres uendret.

Kapittel 1 Fellesbestemmelser

2.3 Heltid/deltid/midlertidig tilsatt

2.3.1 ~~Bruk av~~ Heltids-/deltidsstillinger

Nytt 2. ledd

Ved ledighet foretas en gjennomgang av arbeidsplaner og oppgavefordeling for å vurdere sammenslåing av deltidsstillinger.

5.1.2 Sammenfall

Har utgått

11.1 Yrkesskade

Ved yrkesskade/yrkessykdom (godkjent av trygdeetaten **NAV** som yrkesskade) som følge av arbeid i kommunal virksomhet, tilstås en engangserstatning utregnet etter folketrygdens grunnbeløp på skademeldingstidspunktet.

Bestemmelsen skal også gjelde når en arbeidstaker blir skadet som følge av vold og/eller trusler fra klient/bruker/elev el. på fritiden og som medfører hel eller delvis arbeidsuførhet eller dødsfall.

Erstatningen inklusive renter etter forsikringsavtaleloven skal likevel minst tilsvare erstatning beregnet etter grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet.

12.5 Avlønning av alderspensjonister

Alderspensjonister kan engasjeres på pensjonistvilkår herunder AFP-pensjonister som mottar AFP etter pensjonsordningens ordinære regler jfr. vedlegg 4 § 5, tredje ledd. Ordningen gjelder ikke AFP-pensjonister, jfr. vedlegg 4, § 5 første og annet ledd (folketrygdberegnet AFP).

Timelønn er kr. 180,- pr faktisk arbeidet time. Utover dette utbetales lørdags- og søndagstillegg, helge og høytidstillegg og kvelds- og nattillegg slik det fremgår av kapittel 1, § 5 i Hovedtariffavtalen.

Personer som er engasjert etter denne bestemmelsen beholder pensjonen uforandret og skal ikke meldes inn i pensjonsordningen (TPO).

Endringer fremkommer i **fet kursiv** og gjennomstrekningstekst. Kommentarer er merket med understrek og er ikke en del av den endelige tariffteksten. Øvrige bestemmelser videreføres uendret.

Kapittel 3 Generelle lønns- og stillingsbestemmelser

3.2.3 Seniorpolitiske tiltak

Annet avsnitt endres slik:

Slike virkemidler kan være tilpasset arbeidstid, **redusert omfang av nattarbeid**, tilrettelegging av arbeidsoppgaver, tjenestefri med lønn, kronetillegg, kontantutbetaling e.l.

3.3 Kompetanse - læring og utvikling

Kompetanse og kompetanseutvikling har stor betydning for den enkelte ansatte, kommunen/fylkeskommunen og samfunnet. Dette gjelder både videregående opplæring, høyskole- og universitetsutdanning, voksenopplæring, etter- og videreutdanning, kompetansegivende oppgaver og utvikling av realkompetanse.

For å sikre og utvikle virksomhetens generelle og spesielle kompetanse er det viktig å vurdere den enkelte ansattes formal- og realkompetanse og stimulere til **faglig refleksjon, kompetansedeling og andre** kompetansehevende tiltak.

Det er viktig at arbeidstakerne motiveres til å øke sine kunnskaper og styrke sin kompetanse samt at kommunene/fylkeskommunene legger stor vekt på målrettet og planmessig opplæring og utvikling av sine arbeidstakere gjennom interne og/eller eksterne tilbud. Arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker har hver for seg og i fellesskap et ansvar for å ivareta kompetanseutviklingen.

Arbeidsgiver har ansvar for å kartlegge de ansattes kompetanse og analysere kommunens/fylkeskommunens kompetansebehov. På denne bakgrunn og etter drøftinger med de tillitsvalgte, skal det utarbeides en plan for gjennomføring av kompetansehevende tiltak.

Kapittel 4 Sentrale lønns- og stillingsbestemmelser

Endring gjelder fra 1.5.2015

Sentrale lønns- og stillingsbestemmelser består av kapittel 4A, 4B og 4C, og **inneholder de ulike stillingsgruppens garantilønn ved 0 års lønnsansiennitet, lønnstillegg på bakgrunn av fastsatt ansiennitet**, lokale forhandlingsbestemmelser, innledende merknader og stillingskoder med hovedbenevnelse.

Kapittel 4 B Gjennomgående stillinger

Det innføres ny stillingskode:

Stillingskoder med hovedbenevnelse	Stillingsgruppe. Merknader
Xxxx Miljøveileder/-konsulent	Fagarbeiderstilling/tilsvarende fagarbeiderstilling. Merknad: Miljøveileder i stilling med krav om høyskoleutdanning: Stilling med krav om høyskoleutdanning.

Det innføres nye rapporteringsbenevnelser til stillingskode 7712:

Stillingskoder med hovedbenevnelse	Rapporteringsbenevnelser	Stillingsgruppe. Merknader
7712 Stillinger med krav om mastergrad	Logoped m/mastergrad Musikoterapeut m/mastergrad	Stilling med krav om mastergrad

4.A.4 - Kompetanse

Partene lokalt kan uavhengig av øvrige forhandlingsbestemmelser forhandle om endret lønn når en arbeidstaker har gjennomført relevant etter-/videreutdanning.

Kommer partene ikke til enighet ved forhandlinger vedtas arbeidsgivers siste tilbud.

Merknad:

I henhold til kapittel 3.2 legges den lokale lønnspolitikken til grunn for forhandlingene. Det kan i denne forbindelse også vurderes innplassering i annen stillingskode eller i avansementsstilling i henhold til kriterier fastsatt i den lokale lønnspolitikken.

Det vises også til kapittel 3.3, der betydningen av kompetanseutvikling vektlegges, herunder etter-/videreutdanning **av minimum et halvt/ett års varighet**, kompetansegivende oppgaver og annen opplæring av betydning for stillingen, spisskompetanse og utvikling av realkompetanse. **I denne sammenhengen er fagarbeiderstillinger med relevant fagskoleutdanning og høgskoleutdanning med ettårig videreutdanning særlig relevant.**

Dersom arbeids- og ansvarsområdet er endret kan det forhandles etter 4.A.2.

Kapittel 5 Lokale lønns- og stillingsbestemmelser

5.1 Stillinger

Det innføres ny stillingskode:

Stillingskoder med hovedbenevnelse	
xxxx	Radiograf

5.2 Årlig lønnsforhandling

Anke

1. og 2. avsnitt slås sammen og endres slik:

Oppnås ikke enighet i det lokale oppgjøret, kan hver av partene bringe tvisten inn for behandling ved lokal nemnd, ~~eller pendlvoldgift. Det vises til~~ **etter** Hovedavtalen del A § 6-2.

~~Ved pendlvoldgift består nemnda av oppmannen. Partene lokalt prosederer, og det er partenes siste krav/tilbud som er gjenstand for nemndas avgjørelse.~~

Andre endringer i vedlegg 1 til HTA - Stillingskoder med hovedbenevnelse og rapporteringsbenednelser/avansementsstillinger

Rapporteringsbenednelserne i HTA kap. 3 og HTA kap. 5 slik de framgår i vedlegg 1 fjernes. For øvrig videreføres vedlegg 1 med følgende endringer, i samsvar med anbefalingene fra partssammensatt utvalg:

Stillingskoder med hovedbenevnelse		Rapporteringsbenednelser som utgår eller endres
7352	Ambulansesjåfør	Ambulansebåtfører/mannskap
6014	Arbeider	Feierformann
6572	Assistent	Assistent (barnehage /familiebarnehage), Husøkonomassistent, Sosialassistent, Havneassistent, Laboratorieassistent, Stikningsassistent, Teknisk tegner

7498	Distriktsmusiker (m/høgskole)	Distriktsmusiker I (m/høgskole)
7495	Distriktsmusiker (m/utd. ut over høgskole)	Distriktsmusiker I (m/utd. ut over høgskole)
7517	Fagarbeider	Håndverksmester
6986	Fagarbeider (m/særaldersgrense)	Ambulansesjåfør m/fagbrev, Montør, Yrkesjåfør
6709	Førskolelærer Barnehagelærer	Førskolelærer I Barnehagelærer I
6527	Håndverksmester	Håndverksmester I
6559	Konsulent	Formannskapssekretær, Landbruksveileder
6221	Kontrollør/inspektør	Bygningskontrollør, Overkontrollør, Renholdsinspektør, Rørleggerkontrollør
6771	Landbruksvikar	Landbruksvikar I
6816	Musikk- og kulturmedarbeider	Distriktsmusiker
6814	Musikk- og kulturskolelærer (m/høgskole)	Musikk- og kulturskolelærer I (m/høgskole)
6937	Musikk- og kulturskolelærer (m/utd. ut over høgskole)	Musikk- og kulturskolelærer I (m/utd. ut over høgskole)
7531	Saksbehandler	Revisor
6863	Sekretær	Fagkonsulent i landbruket, Regnsk./trekkontrollør
6912	Servicemedarbeider	Aspirant, Elektromaskinist, Gårdsarbeider, Havnebetjent, Internatbetjent, Kranfører, Sjåfør med komb. arbeid
7177	Tekniker	Fjernvarmeoperatør, Vedlikeholdstekniker

7003	Arbeidsleder/formann
	Badebestyrer, Bademester/ -bestyrer , Lagersjef, Maskinmester, Maskinsjef, Materialforvalter, Montørformann, Overmontør, Trafikkleder/-sjef
7451	Leder
	Boligsjef, Daglig leder SFO (m. høgskole), Distriktsleder, Driftsjef/ leder , Fagsjef/ leder , Informasjonssjef, Jordbrukssjef, Kemner, Kinobestyrer/sjef, Klubbleder (m/høgskole), Kommunekasserer, Kommuneplanlegger, Kommunerevisor, Kontorsjef/ leder , Leder-PP-rådgivertjeneste, Personalsjef, Regnskapsjef, Sjefhelsesøster, Styrer v/barnehage, Virksomhetsleder

Stillingskoder med hovedbenevnelse	Rapporteringsbenevnelse
7951	Rektor/Leder
	Assisterende rektor grunnskole
	Assisterende rektor videregående skole
	Rektor grunnskole
	Rektor videregående skole
7954	Avd.leder/Undervisningsinspektør/Fagleder
	Avdelingsleder grunnskole
	Avdelingsleder videregående skole
	Inspektør grunnskole
	Inspektør videregående skole
	Fagleder grunnskole
	Fagleder videregående skole

Endringer i vedlegg 6 til HTA- Undervisningspersonalets lønnsfastsettelse og innplassering i stillingskode

Stillingskode 7965 Lektor

Avsnittet endres til:

Tilsatte i undervisningsstilling som har godkjent faglig og pedagogisk utdanning og godkjent mastergrad, hovedfagseksamen eller godkjent videreutdanning på hovedfags-/mastergradsnivå **tilsvarende minst 5 års normert studietid (300 studiepoeng/100 vekttall)**, innplasseres i stillingskode 7965 Lektor.

Merknader

Videreutdanning

Avsnittet endres til:

Tilfredsstill en lærer/adjunkt/lektor som har tatt tilleggsutdanning ***i fag som er med i læreplanen i vedkommende skoleslag***, kravene til å bli innplassert i en ny stillingskode, skal dette skje med virkningstidspunkt fra 01.08 for dokumentert tilleggsutdanning med avlagt eksamen i vårsemesteret, og 01.01 for dokumentert tilleggsutdanning med avlagt eksamen i høstsemesteret. ***Det forutsettes at dokumentasjon framlegges arbeidsgiver så snart den foreligger.*** Ved innplassering i ny kode beholdes tjenesteansienniteten og lokale lønnstillegg gitt i tillegg til tidligere minstelønn, dog slik at man ikke beholder lokale tillegg som dokumentert er gitt for den samme tilleggsutdanning som inngår i grunnlaget for innplassering i ny stillingskode.

VEDLEGG 2 – HTA kapittel 2 samt vedlegg 4 og 5 til HTA

Endringer er merket med RØD skriftfarge.

Kapittel 2 Pensjonsforhold

2.0 Definisjon

Med tjenstepensjonsordning, i det følgende benevnt TPO, menes den pensjon en arbeidstaker har rett til i samsvar med denne tariffavtale og tilsvarende de til enhver tid gjeldende vedtekter for TPO, i det følgende benevnt TPO-vedtektene. I denne ordningen fastsettes pensjonene i hovedsak som etter lov om Statens ~~P~~ pensjonskasse. ~~Henvisninger til lov og forskrifter innebærer de til enhver tid gjeldende.~~

Tjenstepensjonen samordnes etter bestemmelsene i lov 06.07.1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser, jf. TPO-vedtektene § 1-3.

Det vises til forbehold i meklingsmannens forslag (2010), pkt. IV litra a).

2.1 Tjenstepensjonsordning

Alle arbeidsgivere skal ha pensjonsordning for sine tilsatte, som tilfredsstillende følgende krav:

2.1.1 Pensjonsordningen skal omfatte alle tilsatte (faste og midlertidige). ~~med en arbeidstid som i gjennomsnitt tilsvarer minst 14 timer pr. uke. Gjennomsnittsberegningen, som foretas etterskuddsvis hvert kvartal, skal inkludere alt ekstra arbeid, med unntak av overtid, begrenset til 100 % av full stilling.~~

2.1.2 Pensjonsordningen skal garantere medlemmene en samlet alders-~~uføre~~ pensjon på minst 66 % av pensjonsgrunnlaget ved full opptjening. Pensjonsordningen skal også gi rett til ~~uføre~~-, ektefelle- og barnepensjon.

Pensjonsopptjeningen skal skje lineært, dvs. man skal opptjene like store deler av full pensjon for hvert år man er medlem. Kravet til full opptjening settes til 30 år. For dem som fratrer med oppsatt pensjon, settes kravet til full opptjening til maksimalt 40 år.

Pensjonsgrunnlaget beregnes i samsvar med pkt. 2.1.9, jf. 2.3.

2.1.3 Levealdersjustering

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketryktdloven § 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyttes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.

~~Ved overgang fra uførepensjon til alderspensjon for medlemmer med aldersgrense høyere enn 67 år, skal alderspensjonen ved aldersgrensen levealdersjusteres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.~~

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet fratrer stillingen helt, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

~~Forskrift til lov om Statens pensjonskasse § 24 om anvendelsen av forholdstall gjøres gjeldende for denne pensjonsordningen. Hvis departementet gir nærmere forskrifter om anvendelsen av forholdstall, gjøres tilsvarende bestemmelser gjeldende for denne pensjonsordningen.~~

2.1.4 Garantibestemmelsen

Medlemmer som 01.01.2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i punktet her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) alderspensjon etter denne pensjonsordning samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og
- b) alderspensjon fra folketrygden

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. TPO-vedtektene § 7-4 bokstav b), utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter annet ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter annet ledd. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter denne ordningen er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter denne ordningen er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter denne ordningen. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med. ~~For medlemmer som går over fra uførepensjon til alderspensjon etter denne ordningen senere enn 67 år, benyttes den faktiske alderspensjon fra folketrygden i garantiberegningen.~~

Bestemmelsene i punktet her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter tredje ledd fastsettes etter TPO-vedtektene § 11-4.

- 2.1.5 Fastsettelse av aldersgrenser og regler om rett til å ta ut alderspensjon før nådd aldersgrense skal følge de samme prinsipper som gjelder i Statens pensjonskasse. Pensjonskontorets styre foretar nødvendige tilpasninger til kommunal sektor, jf. TPO-vedtektene § 16-1.

2.1.6 Regulering av alderspensjon

Regulering av alderspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 01.05 i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrukket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Regulering av uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 01.05 i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år. Barnpensjon reguleres etter første punktum i leddet her.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling med alderspensjon eller avtalefestet pensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som etter TPO-vedtektene § 7-1 nummer 4, 5 og 6 får alderspensjon fra fylte 65 år, skal omregnes på tilsvarende måte. Dersom medlemmet dør før omregningstidspunktet ved 65 eller 67 år, skal pensjonsgrunnlaget ved beregning av enke- eller enkemannspensjon og barnpensjon etter kapittel 9 og 10 omregnes ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og frem til virkningstidspunktet for pensjonen.

Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at

pensjonsgrunnlaget er omregnet.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon eller avtalefestet pensjon fra arbeidsgiver, jf. TPO-vedtektenes § 11-1, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter denne pensjonsordningen.

Når en arbeidstaker har gått over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, skal pensjonsgrunnlaget slik det fremkommer av HTA kap. 2 punkt 2.3.3 reguleres tilsvarende.

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til tredje ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

- 2.1.7 Pensjonsrettighetene skal være omfattet av overføringsavtale mellom lovfestede tjenstepensjonsordninger, offentlige pensjonskasser og livselskap som forvalter offentlige tjenstepensjonsordninger, slik at samlet pensjon regnes som om den var opptjent i den ordning man sist er medlem av. Det vises til vedtektene for TPO § 5-2.
- 2.1.8 Pensjonsrettighetene, herunder lineært beregnede og regulerte oppsatte pensjonsrettigheter, skal for alle ytelsers vedkommende være forsikringsmessig dekket i et forsikringsselskap eller en pensjonskasse.
- Dersom KS' medlemmer ikke har, eller kan ha full forsikringsdekning for pensjonsforpliktelsene, står kommunen/fylkeskommunen/bedriften ansvarlig for eventuelle differanseytelser som selvassurandør.
- 2.1.9 Pensjonsgrunnlaget fastsettes ut fra fast lønn og pensjongivende tillegg. Det tas ikke hensyn til lønn inklusive tillegg som overstiger 12 G.
- 2.1.10 Ved skifte av selskap/pensjonskasse skal dette drøftes med de tillitsvalgte. Drøftingsplikten inntreffer tidligst mulig og senest før oppsigelse er vedtatt og levert dagens leverandør av tjenstepensjonsforsikring.

Tjenstepensjonsordningen skal være basert på et finansieringssystem som er kjønnsnøytralt og som ikke virker utstøtende på eldre arbeidstakere. Under henvisning til dette skal premien minst beregnes på grunnlag av et kollektiv som hos den enkelte leverandør utgjøres av samtlige kommunekunder og bedriftskunder eller av fylkeskommunekunder.

En arbeidsgiver kan, uavhengig av foranstående, opprette egen pensjonskasse.

Merknad

De kommunene som pr. 31.12.1998 hadde tjenstepensjonsordningen sin for-sikret i privat livselskap, beholder sin status så lenge de har denne tilknytningen, uavhengig av bestemmelsen om utjevningssfellesskap etter pkt. 2.1.10 annet og tredje ledd, jf. TPO-vedtektene § 13-2 tredje ledd.

Uttalelse fra tillitsvalgte som representerer de aktive arbeidstakere som er omfattet av pensjonsordningen, skal følge saken fram til endelig avgjørelse i kommunestyret/fylkestinget/styret.

- 2.1.11 Premien
Premien består av arbeidsgivers andel og medlemsinnskudd. Medlemsinnskuddet er opptil 2 % av pensjonsgrunnlaget.

2.2 Avtalefestet pensjon (AFP)

Med avtalefestet pensjon – AFP – menes den pensjon en arbeidstaker har rett til i samsvar med denne tariffavtale og de til enhver tid gjeldende vedtekter for avtalefestet pensjon i KS' tariffområde.

Vedtektene er vedtatt med hjemmel i dette kapittel og inngår som vedlegg til Hovedtariffavtalen.

2.3 Tillegslønn og forholdet til pensjongivende inntekt

2.3.1 Vilkår for pensjonsgrunnlaget

Inntekt må være godtgjøring for arbeidsytelse for å kunne medregnes i pensjonsgrunnlaget.

All godtgjøring i tillegg til vanlig lønnplassering kan kun gjøres pensjongivende når den er godtgjort

gjennom tilleggslønn som årsbeløp etter kap. 3 pkt. 3.7, og blir utbetalt på samme måte som regulativlønnen.

Godtgjøringer som pr. 30.04.2002 regnes med i pensjonsgrunnlaget, skal likevel fortsatt være pensjonsgivende.

2.3.2 Lønnsforhøyelse kort tid før pensjonsalder

Økning i pensjonsgrunnlaget som følge av lønnsforhøyelse **utover 1,25 G (forholdsmessig ved deltidstillinger)** de siste 2 år før fratreden med alderspensjon, ses bort fra ved **pensjonsberegningen. med mindre lønnsforhøyelsen skyldes:**

~~– automatisk virkende lønnsregulering ved sentrale og lokale forhandlinger~~

~~– lønnsregulering ved lokale forhandlinger etter Hovedtariffavtalen kapittel 3.4.1, 3.4.2, og 5.2.~~

~~I tillegg medregnes inntil 60 % av folketrygdens grunnbeløp gitt som individuelle lønnstillegg ved lokale lønnsforhandlinger. Med dette menes 60 % av grunnbeløpet på fratredelsestidspunktet ved lønn for helstilling.~~

Dersom ~~lokalt fastsatt~~ lønnsforhøyelse **utover 1,25 G** de siste 2 år, ~~ut over unntakene nevnt i foregående ledd~~, likevel skal inngå i pensjonsberegningen, skal merpensjonen som følge av dette dekkes av arbeidsgiver i sin helhet.

Når lønnen forhøyes med en virkningsdato senere enn siste regulering av folketrygdens grunnbeløp, medregnes lønnsøkningen som om den var skjedd fra samme dato som grunnbeløpsendringen.

2.3.3 Nedgang i pensjonsgrunnlaget

Medlemmer som har hatt en nedgang i samlet lønn for hel stilling på minst 10 % av folketrygdens grunnbeløp (G), kan ha rett til et tillegg i alderspensjonen. Vilkåret er at medlemmet i en sammenhengende periode på 2 år forut for lønnsnedgangen har hatt et gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag – målt i antall grunnbeløp (G) – som er høyere enn pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. (For deltidsansatte benyttes pensjonsgrunnlaget omregnet til hel stilling ved denne sammenligningen.)

Pensjonen beregnes i så fall slik:

- Det høyere pensjonsgrunnlaget (gjennomsnittsgrunnlaget i toårsperioden) medregnes for så mange pensjonsgivende tjenesteår som vedkommende i alt hadde opptjent fram til slutten av denne perioden.
- I tillegg kommer pensjon beregnet etter det nye (lavere) pensjonsgrunnlag for de tjenesteår vedkommende har opptjent etter nevnte tidspunkt, likevel ikke for flere år enn at det til sammen blir full tjenestetid.

2.4 Arbeidstakere med særaldersgrenser

Arbeidstakere med særaldersgrenser under 67 år, og som ikke har opptjent fulle pensjonsrettigheter, jf. pkt. 2.1.2, kan fortsette i stilling til fylte 67 år dersom vedkommende ønsker det.

2.4.1 Dagens særaldersgrenser opprettholdes uendret, jf. pkt. 2.1.5.

Vedlegg 4 Vedtekter for avtalefestet pensjon

§ 1 Innledende bestemmelser

Med avtalefestet pensjon – AFP – menes den pensjon en arbeidstaker har rett til med hjemmel i disse vedtekter. Fratreden med AFP skal være et tilbud om frivillig fratreden med pensjon.

Den som tar ut AFP kan ikke samtidig ta ut pensjon fra tjenestepensjonsordningen. Retten til å fratred med AFP skal for øvrig ikke berøre de rettigheter og plikter som følger av tjenestepensjonsordningens ordinære regler, herunder eventuelle særaldersgrenser.

Ordningen med AFP fra 62 år til 65 år er ikke en del av tjenestepensjonsordningen og finansieres særskilt. Fra 65 år inngår AFP som en del av rettighetene fra tjenestepensjonsordningen, uavhengig av om pensjonisten mottar pensjon beregnet etter reglene i pensjonskassen, eller i henhold til § 5, første ledd.

§ 2 Pensjonsalder

Arbeidstakere som har fylt 62 år, fratrer med minst 10 % av full stilling og fyller vilkårene i § 3, har rett til avtalefestet pensjon i samsvar med § 5, første ledd.

Medlemmer av kommunale/fylkeskommunale tjenestepensjonsordninger har rett til AFP beregnet etter reglene i pensjonsordningen, dersom de har fylt 65 år, har fratrudd med minst 10 % av full stilling, og enten har minst 10 års medlemskap i pensjonsordningen etter fylte 50 år eller fyller vilkårene i § 3.

§ 3 Vilkår

For å få rett til AFP må arbeidstakeren være tilsatt i lønnet arbeid fram til uttakstidspunktet. Arbeidstakere som må slutte i arbeid på grunn av sykdom anses likevel som tilsatt i hele sykepengeperioden, likevel ikke lenger enn 52 uker.

Arbeidstakeren må ha vært sammenhengende tilsatt i minst 20 % stilling, med en pensjongivende inntekt som på årsbasis overstiger grunnbeløpet i folketrygden, jf. § 4, hos samme arbeidsgiver eller annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen mellom offentlige tjenestepensjonsordninger de siste 3 år. Sammenhengende medlemskap i arbeidsgivers tjenestepensjonsordning regnes i denne forbindelse som sammenhengende tjeneste.

De som permitteres i samsvar med permitteringsloven av 06.05.1988 beholder retten til AFP i den tiden de er permittert. Det samme gjelder de som har velferdspolis i inntil 3 måneder og de som har permisjon i medhold av Hovedavtalen eller Hovedtariffavtalen for å inneha offentlig verv eller tillitsverv.

Det er et vilkår at arbeidstakeren ikke mottar noen tjenestepensjon eller andre ytelser som er finansiert av arbeidsgiver på uttakstidspunktet, uten motsvarende arbeidsplikt.

AFP kan likevel tilstås arbeidstakere som oppebærer en delvis uførepensjon finansiert av arbeidsgiver. Dette gjelder også de som på grunn av særaldersgrense har fått omregnet uførepensjonen til alderspensjon ved nådd aldersgrense.

Se § 8, tredje ledd, vedrørende de som får utbetalt ytelser fra folketrygden.

Arbeidstakeren må oppfylle opptjeningskravene i § 4.

Vilkårene i § 3 gjelder ikke for pensjon beregnet etter reglene i § 5, tredje ledd for dem som fyller kravet om 10 års medlemskap i pensjonsordningen etter fylte 50 år, jf. § 2, annet ledd.

§ 4 Opptjeningskrav

I tillegg til at kravene mht. alder i § 2, første ledd og yrkesaktivitet i § 3 må være oppfylt, må

vedkommende på uttakstidspunktet fylle følgende vilkår:

- 1) Arbeidstakeren må ha en pensjonsgivende inntekt som på årsbasis overstiger grunnbeløpet i folketrygden, og dessuten ha hatt en tilsvarende pensjonsgivende inntekt i året før uttaksåret.
- 2) Arbeidstakeren må ha hatt minst 10 år med poengopptjening i folketrygden i perioden fra og med det år vedkommende fylte 50 år til og med året før uttaksåret.
- 3) Arbeidstakeren må i de 10 beste år i perioden fra og med 1967 til og med året før uttaksåret ha hatt en gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt på minst 2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Dersom poengtall ikke er fastsatt for året før uttaksåret, fastsettes et foreløpig poengtall på grunnlag av foreliggende opplysninger om pensjonsgivende inntekt i det aktuelle året.

Med pensjonsgivende inntekt menes inntekt som nevnt i folketrygdloven § 3-15, det vil i hovedsak si personinntekt unntatt pensjon.

Når den pensjonsgivende inntekt etter bestemmelsene skal vurderes i forhold til folketrygdens grunnbeløp, skal vurderingen skje i forhold til grunnbeløpet i det år inntekten falt.

§ 5 Pensjonens sammensetting

Fra 62 til 67 år består AFP av grunnpensjon, tilleggspensjon/sært tillegg og et AFP-tillegg som utgjør kr 20 400 pr. år, samt eventuelt et tillegg for forsørget ektefelle. Full pensjon, før AFP-tillegget, tilsvarer ugradert uførepensjon som pensjonisten ville fått beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, slik de lød før lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven trådte i kraft. Det gis ikke ~~men uten~~ poengtillegg etter § 7-3 nr. 3 i tidligere lov 17.06.1966 nr. 12 om folketrygd. Det skal heller ikke tas hensyn til en avdød ektefelles poengopptjening eller trygdetid. Forsørgingstillegg ytes etter reglene for alderspensjon i folketrygdloven § 3-24, men slik at det bare ytes tillegg for forsørging av ektefelle som er 60 år eller eldre.

Pensjonen kan ikke overstige 70 % av tidligere pensjonsgivende inntekt i folketrygden på årsbasis ved fratredelsen, jf. forskrift av 30.11.2011 nr. 1093 om kombinasjon av avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og arbeidsinntekt (pensjonsgivende inntekt) § 3.

Fra den første i måneden etter fylte 65 år beregnes AFP etter reglene i pensjonsordningen dersom vilkårene for dette i § 2, annet ledd er til stede og dersom det gir en høyere utbetaling enn etter § 5, første ledd.

§ 6 Regulering av pensjonen

Pensjonen reguleres årlig med virkning fra 01.05. Pensjonen, unntatt forsørgingstillegg og AFP-tillegg, reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 andre ledd legges til grunn. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrekket forholdsmessig ned ut fra når i denne perioden pensjonen ble tatt ut. Ved regulering av forsørgingstillegg legges reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 tredje ledd til grunn.

§ 7 AFP og arbeidsinntekt

Dersom pensjonisten har pensjonsgivende inntekt etter uttaket av avtalefestet pensjon, skal pensjonen inkludert eventuelle vedtektsfestede tillegg reduseres med samme prosentandel som den nye pensjonsgivende inntekten utgjør av den tidligere pensjonsgivende inntekt. Det gjelder likevel et toleransebeløp på 15 000 kroner. Dersom pensjonisten har fått utbetalt for mye eller for lite pensjon, skal det foretas et etteroppgjør. Forskrift av 30.11.2010 nr. 1493 om kombinasjon av avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og arbeidsinntekt (pensjonsgivende inntekt) gjelder tilsvarende.

Denne bestemmelsen gjelder likevel ikke for dem som får sin pensjon beregnet etter pensjonsordningens ordinære regler, jf. § 5, tredje ledd.

§ 8 Virkningstidspunkt m.v.

AFP kan tidligst ytes fra og med kalendermåneden etter at pensjonsalder iht. § 2 er nådd og vedkommende har satt fram krav om ytelser. Pensjon kan dog først iverksettes fra lønnsopphør. Det kan gis etterbetaling for inntil 3 kalendermåneder før den måned kravet ble satt fram, forutsatt at vilkårene ellers var oppfylt.

Dersom vedkommende mottar arbeidsavklaringspenger, foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller etterlattepensjon fra folketrygden, inntreter retten til AFP tidligst fra og med kalendermåneden etter den kalendermåned ytelse som nevnt falt bort. Retten til AFP faller bort fra og med den kalendermåned vedkommende mottar slike ytelse fra folketrygden. Denne begrensning gjelder likevel ikke for AFP beregnet etter reglene i pensjonsordningen, jf. § 5, tredje ledd.

Det kan heller ikke tas ut avtalefestet pensjon samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis avtalefestet pensjon. Det kan heller ikke ytes avtalefestet pensjon etter denne ordningen til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

Retten til AFP faller bort fra og med kalendermåneden etter at vedkommende fyller 67 år.

Med arbeidsgivers samtykke kan arbeidstakere ta ut delpensjon.

§ 9 Anke

Vedtak om ytelse fra AFP kan ankes inn for Trygderetten, jf. lov av 16.12.1966, nr. 9. Kopi av sakspapirer sendes styret, jf. § 16-1 i vedtektene for TPO.

Tvist om forståelsen av disse vedtekter knyttet til enkeltsaker kan avgjøres av styret. Slike enkeltsaker skal sendes via den søknadsbehandlende pensjons innretning som sørger for videresendelse til Pensjonskontoret.

§ 10 Styre

Se vedtekter for Tjenestepensjonsordning – TPO, kap. 16 (Vedlegg 5 til Hovedtariffavtalen).

§ 11 Administrasjon

Pensjoner etter denne avtale administreres av aktuell pensjonsinnretning som har ansvaret for korrekt pensjonsutbetaling. Dersom arbeidsgiver ikke har etablert pensjonsordning, står arbeidsgiver ansvarlig for ytelsen.

Vedlegg 5 Vedtekter for tjenstepensjonsordning – TPO

Kap. 1 Pensjonsordningens formål og organisasjon. Samordning, regulering av aktuelle pensjoner

§ 1-1 Om ordningen

Disse vedtekter gjelder tjenstepensjonsordninger avtalt i HTA for kommunal sektor – i det følgende kalt TPO. I denne ordningen fastsettes pensjonene i hovedsak som etter lov om Statens Pensjonskasse.

§ 1-2 Avtale om tilslutning

Kommuner, fylkeskommuner, samt foretak, selvstendige virksomheter, institusjoner eller organisasjoner som er bundet av eller følger tariffavtale, skal inngå avtale med forsikringsgiver om medlemskap og om tilslutning til TPO, med mindre arbeidsgiver har egen pensjonskasse. Avtaleforholdet reguleres av avtalen/- forsikringsbeviset, forsikringsvilkårene og disse vedtekter.

Kommunale/fylkeskommunale folkevalgte kan etter egen avtale med visse tilpasninger også omfattes av TPO.

Arbeidsgiver er ansvarlig for at arbeidstakere som oppfyller vilkårene blir innmeldt i pensjonsordningen.

§ 1-3 Lovregulering

For pensjonsordningen gjelder Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser av 06.07.1957 – i det følgende kalt samordningsloven – og forskrifter gitt med hjemmel i loven. Dette innebærer at de pensjoner som er fastsatt i disse vedtekter, bl.a. skal samordnes med annen tjenstepensjon og pensjon fra folketrygden.

Videre gjelder lov av 10.06.2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven), forskrifter om pensjonsordninger for kommunalt og fylkeskommunalt ansatte av 22.04.1997 og forskrifter om pensjonsordninger for folkevalgte i kommune eller fylkeskommune av 22.04.1997.

§ 1-4 Regulering av pensjoner

Pensjonene skal reguleres som bestemt i tariffavtale mellom KS og arbeidstakerorganisasjonene i kommunal sektor.

§ 1-5 Pensjonsytelser i krig

Hvis Norge kommer i krig, kan Kongen bestemme at ytelsene fra forsikringsgiver kun skal utbetales delvis. Kongen kan også vedta andre begrensninger i de rettigheter som følger av disse vedtekter dersom de tap forsikringsgiver har hatt på grunn av krigen gjør dette nødvendig.

Kap. 2 Hvem pensjonsordningen omfatter

§ 2-1 Ved inngåelse av avtalen

Ved inngåelsen av avtalen (jf. § 1-2) opptas som medlem i TPO de arbeidstakere som fyller vilkårene som er fastsatt i §§ 2-2 og 2-3, eventuelt i avtalen (jf. § 2-5). ~~Arbeidstakere som på det tidspunkt ikke fyller vilkårene og nye arbeidstakere som ansettes, blir tatt opp den dag de fyller opptaksvilkårene.~~

Forsikringsgiver skal utstede forsikringsbevis til alle som blir medlemmer av TPO.

§ 2-2 Fast ansettelse **over minstekravet**

Fast ansatte arbeidstakere ~~som er ansatt i minst 50 % stilling eller med en ukentlig arbeidstid på minst 14 timer, innmeldes inn i pensjonsordningen den dagen de begynner i den faste stillingen. med det samme. Flere arbeidsforhold hos samme arbeidsgiver ses under ett. Ved beregning av stillingsprosent medregnes i tillegg til det fast avtalte også annen arbeidstid som nevnt i § 2-3, etterskuddsvis for hvert~~

~~kvartal. Samlet stillingsprosent kan likevel ikke overstige 100 %.~~

Arbeidstakere som arbeider ekstratimer ut over fast ansettelse, skal meldes inn etter reglene i § 2-3.

~~Samlet stillingsprosent kan likevel ikke overstige 100%.~~

~~**Fra annet kvartal 2013 erstattes § 2-2 med følgende:**~~

~~Fra andre kvartal 2013 skal alle arbeidsforhold ses under ett. Alle arbeidsforhold innrapporteres til pensjonsordningen. Dersom stillingen er under minstegrensen hos en eller flere av arbeidsgiverne, oppfylles kravene til medlemskap dersom flere stillinger utgjør mer enn 14 timer pr uke. Ved beregning av stillingsprosent medregnes i tillegg til det fast avtalte også annen arbeidstid som nevnt i § 2-3, etterskuddsvis for hvert kvartal. Samlet stillingsprosent kan likevel ikke overstige 100%.~~

§ 2-3 Timelønne, Midlertidig ansatte, og arbeid ut over fast ansettelse under minstekravet mv.

~~Disse Andre arbeidstakere enn de som nevnt i § 2-2 som i løpet av et kvartal gjennomsnittlig har hatt en arbeidstid på minst 14 timer i uken skal etterinnmeldes ved kvartalets utløp. Arbeidstakeren skal da meldes inn på grunnlag av en gjennomsnittlig stillingsprosent for hele kvartalet. Det tas likevel ikke hensyn til stillingsprosent som overstiger 100 %. Overtidsarbeid skal ikke medregnes.~~

§ 2-4 Risikodekning før innmelding

~~Midlertidig ansatte med en avtalt stillingsstørrelse som overstiger minstekravet for innmelding i pensjonsordningen, er risikodekket frem til utløpet av det kvartalet arbeidsforholdet påbegynnes. Risikodekningen innebærer at den ansatte ved uførhet, eventuelt de etterlatte ved dødsfall, vil ha rett til pensjon som om vedkommende skulle ha vært var innmeldt fra ansettelsestidspunktet med den avtalte stillingsprosent.~~

§ 2-5 Avtalte opptaksvilkår

Dersom det ikke er i strid med tariffavtale, kan det i tilslutningsavtale etter § 1-2 fastsettes opptaksvilkår som avviker fra vilkårene i §§ 2-2 og 2-3.

§ 2-6 Uførepensjonister

Ansatte som får rett til ~~attførings-~~ midlertidig uførepensjon eller uførepensjon etter kapittel 8 er medlemmer i pensjonsordningen så lenge de mottar slike ytelser.

§ 2-7 Endring/utmelding ved gjennomsnittsberegnete medlemskap

Dersom et medlem i løpet av et kvartal ikke har oppfylt minstekravet for medlemskap etter § 2-3, skal utmelding skje med tilbakevirkende kraft fra utløpet av forrige kvartal. Tilsvarende gjelder ved endring av stillingsprosent. Se § 11-6, annet ledd om risikodekning før utmelding

§ 2-8 Når forsikringsgivers ansvar begynner å løpe og forsikringstakers ansvar

Forsikringsgivers ansvar overfor den enkelte arbeidstaker begynner tidligst å løpe fra det tidspunkt arbeidsgiver innmelder vedkommende i pensjonsordningen, dersom ikke annet følger av § 2-4.

Forsikringstaker er ansvarlig for at arbeidstakere som fyller vilkårene for medlemskap blir innmeldt. Forsikringstaker skal etter nærmere fastsatt rutine gi forsikringsgiver melding om de arbeidstakere som skal tas opp i pensjonsordningen.

§ 2-9 Forsikringsdekning og frivillig medlemskap under permisjon

Ved avtalt permisjon i inntil 2 år, uten eller med delvis lønn, er vedkommende dekket i tilfelle død eller uførhet som om de ikke hadde permisjon. Det betales ikke premie for denne risikodekningen. Dersom vedkommende blir medlem av annen pensjonsordning i permisjonstiden, gjelder risikodekningen likevel ikke.

Et medlem har rett til å betale premie til TPO i inntil 2 år under permisjon uten lønn eller med delvis lønn for å få tiden medregnet som pensjongivende ved beregning av alderspensjon og eventuell etterlattepensjon eller uførepensjon som kommer til utbetaling først etter at permisjonstiden er

utløpt. Inntreer uførheten under permisjonen, skal tjenestetiden medregnes, selv om uførepensjonen først kommer til utbetaling etter permisjonstidens utløp.

Den som ønsker å betale frivillig premie, må melde dette til forsikringsgiver innen 2 måneder fra den dag vedkommende ble meldt ut av pensjonsordningen. Mottar medlemmet melding om utmeldingen senere enn 1 måned etter fratredelsen, har medlemmet 1 måneds frist, regnet fra den dag medlemmet mottok meldingen, til å gi melding om vedkommende ønsker å fortsette premiebetalingen.

I fristtiden er medlemmet sikret de samme pensjonsytelser som gjaldt før fratredelsen. Når særlige grunner gjør det rimelig, kan forsikringsgiver tillate slik premiebetaling selv om melding ikke er kommet inn før fristens utløp.

Forsikringsgiver kan tillate premiebetaling for lengre tid enn 2 år når særlige grunner taler for det.

Når den egne premiebetaling etter dette punkt opphører uten at medlemskapet i TPO fortsetter gjennom arbeidsgiver, gjelder bestemmelsene i kapittel 11.

Premien for frivillig medlemskap fastsettes i samsvar med den ordinære premie i ordningen.

Et medlem som ved permisjon uten lønn eller med delvis lønn betaler frivillig premie, skal innbetale slik premie direkte til forsikringsgiver innen de frister som fastsettes.

Etter forfall kan det kreves renter etter lov om forsinkelsesrente.

Kap. 3 Unntak fra medlemskap

§ 3-1 Tjenestetid under 3 år

Unntatt fra medlemskap er arbeidstakere som ved aldersgrensen ikke vil få en samlet pensjonsgivende tjenestetid på minst 3 år.

§ 3-2 Medlemskap i folketrygden

Arbeidstakere som ikke er medlem av den norske folketrygden skal ikke være medlem av pensjonsordningen.

Kap. 4 Pensjonsgrunnlaget

§ 4-1 Fastsettelse av pensjonsgrunnlag

Pensjonsgrunnlaget fastsettes i hovedsak på samme måte som i lov om Statens Ppensjonskasse, ut fra fast lønn og pensjonsgivende tillegg i det arbeidsforhold som gir rett til medlemskap.

Blir den ansattes lønn omregnet for å svare til folketrygdens ytelser, skal pensjonsgrunnlaget likevel ikke endres.

§ 4-2 Faste tillegg

Faste tillegg utover regulativlønn tas med som pensjonsgivende etter regler som fastsettes i tariffavtale mellom KS og arbeidstakernes organisasjoner.

§ 4-3 Gjennomsnittlig stillingsprosent

Når et medlem har hatt arbeid med varierende arbeidstid, skal det ved pensjoneringen fastsettes en gjennomsnittlig stillingsprosent. Det skal ses bort fra endringer av stillingsprosent etter utløpet av siste kvartal før pensjoneringstidspunktet. Ved fastsettelsen medregnes først og fremst perioder med den høyeste stillingsprosenten og ikke med mer enn den tid som svarer til full pensjon. Når pensjonsgrunnlaget skal beregnes, tar man utgangspunkt i regulativlønn for full stilling, omregner denne i henhold til gjennomsnittlig stillingsprosent, og medregner tillegg etter § 4-2.

§ 4-4 Lønn over 12 G

Pensjonsgrunnlaget begrenses slik at den del av lønnen som overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp (12 G) likevel ikke medregnes. Pensjon på grunnlag av fratreden før 01.05.2000 skal likevel

beregnes av et pensjonsgrunnlag hvor bare 1/3 av lønn mellom 8 og 12 G er medregnet.

§ 4-5 Nedgang i pensjonsgrunnlag

Når et medlem har hatt høyere pensjonsgrunnlag enn på pensjoneringstidspunktet og dette ikke skyldes en alminnelig lønnsregulering, skal det høyere grunnlag gjelde for tiden før grunnlaget gikk ned, og det lavere grunnlag for resten av medlemstiden. Ved eventuell deltidsstilling er det pensjonsgrunnlaget ved full stilling som er avgjørende for sammenligningen.

I tariffavtale mellom KS og arbeidstakerorganisasjonene fastsettes hvor lenge man må ha hatt det høyere grunnlag, jf. HTA kap. 2 pkt. 2.3.3. Minstegrensen legges til grunn selv om ikke forsikringstaker følger nevnte tariffavtale.

Denne paragrafen gjelder ikke ved beregning av attførings-/uførepensjon etter kapittel 8.

§ 4-6 Samtidige stillinger

Dersom et medlem har hatt flere stillinger samtidig, skal stillingene ses under ett ved pensjonsberegningen.

§ 4-7 Regulering av pensjonsgrunnlag

I alle de tilfeller hvor det på et senere tidspunkt skal foretas gjennomsnittsberegninger eller andre sammenligninger av grunnlag, skal grunnlagene reguleres med lønnsveksten, jf. HTA kapittel 2 § 2.1.6. Normeringer og justeringer før medlemmets endelige pensjonering, men etter at lønnen opphørte, får ikke betydning for pensjonsgrunnlaget.

Kap. 5 Medlemstid

§ 5-1 Tid som medregnes

Som medlemstid ved beregning av pensjon regnes den tid det er betalt medlems-innskudd for.

Som medlemstid regnes også den tid medlemmet har oppebåret ~~attføringspensjon~~ midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, likevel slik at pensjonsgrunnlaget fastsettes i forhold til uføreggraden i nevnte tidsrom. Dette kan fravikes ved tilståelsen av ~~attføringspensjon~~ midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.

Ved etterinnmelding eller endringer i medlemskapet tilbake i tid, er det en betingelse for medregning av medlemstiden at arbeidsgiver betaler en forsikringsteknisk beregnet engangspremie.

§ 5-2 Medregning av medlemstid i annen ordning

TPO skal være omfattet av avtale mellom lovfestede pensjonsordninger, offentlige pensjonskasser og livselskap som forvalter offentlige tjenstepensjonsordninger om overføring av pensjonsansiennitet («overføringsavtalen»).

For dem som er omfattet av avtalen, medregnes medlemstiden i de pensjonsordninger det er inngått avtale med. Pensjonen blir beregnet som om all opptjening hadde skjedd i én pensjonsordning, og hele pensjonen utbetales fra den pensjonsordning vedkommende sist var medlem av.

Avtalen regulerer også hvordan pensjonen skal fastsettes hvis arbeidstakeren helt eller delvis har samtidig opptjening i flere pensjonsordninger.

Det kan også avtales regler for medlemskap i de tilfeller hvor arbeidstaker samtidig har flere stillinger hos samme arbeidsgiver som hører inn under flere pensjonsordninger. Det kan da bestemmes at arbeidstaker skal innmeldes på grunnlag av sitt samlede arbeidsforhold i en av ordningene.

§ 5-3 Fremtidig medlemstid

Ved beregning av ~~attførings~~ midlertidig uføre-/uføre-, ektefelle- og barnepensjon medregnes fremtidig medlemstid etter bestemmelsene i hhv. §§ ~~8-8~~ 8-2, 9-2 og 10-2.

§ 5-4 Avrundingsregler

Ved beregning av samlet medlemstid blir del av år på 6 måneder eller mer regnet som helt år, mens

del av år på under 6 måneder ikke blir regnet med.

Kap. 6 Aldersgrense

§ 6-1 Aldersgrense

Aldersgrensen er 70 år, eller den aldersgrense som til enhver tid gjelder i staten for tilsvarende stilling dersom særaldersgrensen i staten er 65 år eller lavere. I tilfelle, eller hvis det ikke er tilsvarende stilling i staten, kan tariffpartene fastsette aldersgrense for stillingen.

For arbeidstakere som har forskjellige funksjoner eller stillinger hos samme arbeidsgiver er det hovedfunksjonen som avgjør hvilken aldersgrense vedkommende skal ha.

Ved overgang til stilling med annen aldersgrense legges den nye aldersgrensen til grunn etter 1 års tjeneste i den nye stillingen. Se likevel § 7-2.

Kap. 7 Alderspensjon

§ 7-1 Vilkår for alderspensjon

Fratrer et medlem helt eller delvis, og stillingsreduksjonen utgjør minst 10 % av full stilling, har det rett til alderspensjon beregnet etter § 7-4 a) til e) dersom

1. aldersgrensen er nådd eller
2. sum av alder og medlemstid er minst 85 år og det ikke er mer enn 3 år igjen til aldersgrensen eller
3. medlemmet har fylt 67 år eller
4. medlemmet har fylt 65 år og har minst 10 års medlemstid etter fylte 50 år eller
5. medlemmet har fylt 65 år og fyller vilkårene i § 4 i vedtektene for avtalefestet pensjon (AFP) i KS' tariffområde eller tilsvarende krav i andre AFP-vedtekter som måtte gjelde for vedkommende eller
6. medlemmet fratradte før fylte 65 år, fylte vilkårene for avtalefestet pensjon ved fratreden og har nå fylt 65 år.

Alderspensjon etter 1. ledd nummer 4, 5 og 6 kan ikke tas ut samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis pensjon etter 1. ledd nummer 4, 5 og 6. Det kan heller ikke ytes alderspensjon etter 1. ledd nummer 4, 5 og 6 til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

Stillingsreduksjonen regnes med utgangspunkt i stillingsprosent ved utløpet av siste kvartal før fratreden.

Medlemmer og andre arbeidstakere ansatt hos arbeidsgiver tilsluttet TPO har rett til alderspensjon etter § 7-4 f) dersom de er omfattet av tariffavtale om AFP, og fyller kravene i pkt. 5 eller 6 ovenfor.

§ 7-2 Overgang til stilling med høyere aldersgrense

Medlem som i løpet av de siste 10 år før pensjonering har gått over fra stilling med lavere aldersgrense til stilling med høyere aldersgrense, har rett til alderspensjon når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Medlemmet ville hatt rett til alderspensjon etter den tidligere aldersgrense.
- b) Medlemmet har innehatt stilling med lavere aldersgrense i minst 15 år.
- c) Den tidligere stillingens lavere aldersgrense er begrunnet med at tjenesten medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning på arbeidstakerne, slik at de normalt ikke makter å skjytte arbeidet forsvarlig til fylte 70 år, jf. lov om aldersgrenser § 2 bokstav a.

§ 7-3 Pensjonsgrunnlag

Pensjonen beregnes av medlemmets pensjonsgrunnlag når det fratrer stillingen, jf. likevel bestemmelsene i §§ 4-3 til 4-7 og HTA kap. 2 punkt 2.3.2.

~~Økning i pensjonsgrunnlaget som følge av lønnsforhøyelse de siste 2 år før fratreden med alderspensjon, ses bort fra ved pensjonsberegningen med mindre lønnsforhøyelsen skyldes automatisk virkende lønnsregulering ved sentrale og lokale forhandlinger. I tillegg medregnes inntil 60 % av folketrygdens grunnbeløp gitt som individuelle lønnstillegg ved lokale lønnsforhandlinger jf. HTA kap. 2~~

~~punkt 2.3.2.~~

~~Dersom lokalt fastsatt lønnsforhøyelse de siste 2 år, ut over unntakene nevnt i foregående ledd, likevel skal inngå i pensjonsberegningen, skal merpensjonen som følge av dette dekkes av arbeidsgiver i sin helhet.~~

~~Når lønnen forhøyes med en virkningsdato senere enn siste regulering av folketrygdens grunnbeløp, medregnes lønnsøkningen som om den var skjedd fra samme dato som grunnbeløpsendringen.~~

§ 7-4 Beregning av alderspensjon

Den årlige alderspensjon beregnes slik:

- a) Har medlemmet en medlemstid på 30 år eller mer, får vedkommende full alderspensjon. Denne skal være 66 % av pensjonsgrunnlaget.
- b) Har medlemmet en medlemstid på mindre enn 30 år, skal vedkommende ha avkortet alderspensjon som utgjør så mange trettideler av full pensjon som medlemmet har medlemsår.
- c) Ved delvis fratreden, jf. § 7-1, kan det utbetales gradert alderspensjon. Dersom arbeidstakeren har opptjent all pensjon i full stilling, settes pensjonsgraden lik nedgangen i stillingsprosent. Har arbeidstakeren opptjent pensjon i stilling med deltid, beregnes først en nedgang med utgangspunkt i gjennomsnittlig stillingsprosent (jf. § 4-3). Deretter settes pensjonsgraden lik nedgangen i prosent av gjennomsnittlig stillingsprosent. Ved endelig fratreden regnes den resterende pensjon for seg.
- d) Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i HTA kap. 2 § 2.1.3.
- e) Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 % av alderspensjonen etter levealdersjustering. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 % av pensjonsgrunnlaget etter levealdersjustering når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen redusert etter bokstav b) eller gradert etter bokstav c), reduseres maksimumsbeløpet tilsvarende.
- f) Medlem eller arbeidstaker som fratrer etter fylte 65 år eller går direkte over fra avtalefestet pensjon, skal ha en alderspensjon som inntil 67 år minst utgjør pensjonen beregnet etter vedtektene for AFP i KS' tariffområde.

§ 7-5 Samtidige arbeidsforhold

Et medlem som samtidig tjener opp rett til pensjon i mer enn ett arbeidsforhold og fratrer et av disse med rett til løpende pensjon, får pensjonen beregnet etter regler som fastsettes av TPO, jf. også § 5-2 siste ledd.

§ 7-6 Fradrag for sykepenger

Sykepenger fra folketrygden, beregnet av samme inntekter som har vært pensjongivende for alderspensjonen, går til fradrag i sin helhet dersom alderspensjonen er beregnet på grunnlag av full tjenestetid. Er alderspensjonen ikke beregnet for full tjenestetid, skal fradragsbeløpet avkortet forholdsmessig.

§ 7-7 Ny innskuddspliktig stilling

Løpende alderspensjon reduseres eller faller bort dersom pensjonisten på ny tar innskuddspliktig stilling, jf. ~~§§ 2-2 og 2-3.~~ **Kap. 2 i Vedlegg 5.** Denne bestemmelsen gjelder tilsvarende dersom pensjonisten tar stilling som er innskuddspliktig i annen pensjonsordning som går inn under overføringsavtalen med Statens Pensjonskasse.

Alderspensjonen faller helt bort dersom forskjellen mellom registrert stillingsprosent ved utløpet av siste kvartal før fratreden og ny stillingsprosent er mindre enn 10 prosentenheter.

Er forskjellen minst 10 prosentenheter, utbetales fortsatt pensjon beregnet etter reglene i § 7-4 c).

~~Kap. 8 Attføringspensjon/uførepensjon~~

~~§ 8-1 Vilkår for attføringspensjon og uførepensjon~~

~~Et medlem som ikke kan fortsette i sin vanlige stilling på grunn av sykdom eller skade og som derved~~

mister eller får redusert sin arbeidsinntekt, har rett til uførepensjon. jf. likevel §§ 8-2, 8-4, 8-5 og 8-6.

Uførepensjon utbetales ikke så lenge medlemmet har rett til sykepenger etter lov om folketrygd eller har rett til lønn fra arbeidsgiver i henhold til sentralt avtalt tariffavtale.

Ved vurdering av om det foreligger sykdom brukes det samme sykdomsbegrepet som folketrygden bruker til enhver tid.

Kan attføring være hensiktsmessig, kan det i stedet for uførepensjon tilstås attføringspensjon. For attføringspensjon gjelder samme regler som for uførepensjon.

Bestemmelsene om uførepensjon gjelder tilsvarende for medlem som fratrer sin stilling på grunn av aldersvekkelse etter fylte 64 år, såfremt medlemmet har hatt sammenhengende tjeneste i minst 5 år umiddelbart før fratreden.

§ 8-2—Fastsettelse av uføregrad

Uførepensjonen fastsettes etter en uføregrad som svarer til den reduksjon av inntekt uforhøret har medført. Som stillingsprosent for uforhøret regnes stillingsprosent ved utløpet av siste kvartal før medlemmet ble ufør.

Når medlemmet blir tilstått uførepensjon fra folketrygden, skal uførepensjon etter bestemmelsene i disse vedtekter ytes etter samme uføregrad som i folketrygden. Forsikringsgiver kan fravike denne uføregrad når særlige grunner tilsier det.

Uførepensjonen kan avkortes eller falle bort selv om medlemmet er udyktig til tjeneste i sin stilling dersom vedkommende må antas å kunne skaffe seg annet høvelig arbeid. Uavkortet attføringspensjon kan likevel tilstås for en tid av inntil 2 år fra pensjonen begynte å løpe.

§ 8-3—Revurdering

Spørsmålet om fortsatt uførepensjon og uføregraden kan til enhver tid tas opp til ny behandling.

§ 8-4—Karenstid

Rett til uførepensjon inntreer ikke når uforhøret inntreer innen 2 år etter innmeldingen og skyldes en sykdom eller lyte som medlemmet led av eller hadde symptomer på da det ble innmeldt og som det må antas at medlemmet da kjente til.

Det skal ses bort fra økning av stillingsprosent eller lønn senere enn 2 år før uforhøret inntreer, dersom uforhøret skyldes en sykdom eller lyte medlemmet led av eller hadde symptomer på ved økningen og som det må antas at medlemmet da kjente til. Dette gjelder likevel ikke lønnsforhøyelser som skyldes automatisk virkende lønnsregulativ eller en alminnelig lønnsregulering.

§ 8-5—Selvforskyldt uforhøret

Rett til uførepensjon inntreer ikke når medlemmet forsettlig er skyld i at det er blitt udyktig til å utføre sin tjeneste. Medlemmet har heller ikke rett til uførepensjon dersom det uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling og/eller arbeidsrettede tiltak.

§ 8-6—Dispensasjonsadgang

Når særlige grunner taler for det, kan forsikringsgiver tilstå hel eller delvis pensjon selv om et tilfelle rammes av §§ 8-4 eller 8-5. For medlemmer med varierende arbeidstid kan forsikringsgiver vedta nærmere regler for anvendelse av § 8-4.

§ 8-7—Medisinsk undersøkelse

Medlem som gjør krav på uførepensjon, plikter å la seg undersøke av lege, eventuelt legge seg inn på sykehus for undersøkelse, dersom forsikringsgiver ber om det. Legeerklæring avgis på et skjema som fastsettes av forsikringsgiver. Undersøkelsen og legeerklæring betales av forsikringsgiver.

Den som oppbærer uførepensjon, plikter å skaffe ny legeerklæring når forsikringsgiver forlanger det. Har pensjonisten selv krevd ny behandling etter § 8-3, kan forsikringsgiver forlange at vedkommende selv skal betale omkostningene.

~~§ 8-8 Beregning av uførepensjon~~

~~Pensjonen beregnes ut fra det pensjonsgrunnlag, jf. kap. 4, medlemmet har på det tidspunkt rett til lønn fra arbeidsgiver opphører i henhold til sentral tariffavtale og den medlemstid medlemmet ville ha fått om det hadde blitt stående i sin stilling til aldersgrensen. Pensjonsgrunnlaget beregnes likevel ut fra den stillingsprosent medlemmet hadde ved utløpet av siste kvartal før det ble utført dersom stillingsprosenten på dette tidspunkt er høyere enn gjennomsnittlig stillingsprosent beregnet etter reglene i § 4-3. Pensjonsgrunnlaget kan bli begrenset etter reglene i § 8-4 annet ledd.~~

~~Uførepensjon ved 100 % uføregrad beregnes i samsvar med § 7-4 bokstav a), b) og e), unntatt bestemmelsene om levealdersjustering (HTA kap. 2 punkt 2.1.3) og garantert pensjonsnivå (HTA kap. 2 punkt 2.1.4). Ved lavere uføregrad reduseres pensjonen tilsvarende. Maksimumsbeløpet etter § 7-4 bokstav e) skal også reduseres tilsvarende ved uføregrad under 100 %.~~

~~Pensjonen reguleres som om den var igangsatt fra det tidspunkt rett til lønn i henhold til sentral tariffavtale opphører.~~

~~§ 8-9 Fritak for medlemsinnskudd~~

~~Så lenge det løper uførepensjon, har medlemmet rett til å bli helt eller delvis fritatt for å betale det innskudd som er fastsatt for vedkommende. Innskuddsfritakets grad retter seg etter graden av arbeidsuførheten.~~

~~Denne paragrafen kan fravikes ved innvilgelsen av uførepensjon.~~

~~§ 8-10 Overgang til alderspensjon~~

~~En uførepensjonist som har nådd aldersgrensen for sin stilling, skal ha alderspensjon etter bestemmelsene i kapittel 7.~~

Kap.8 Midlertidig uførepensjon og uførepensjon

§ 8-1 Vilkår for midlertidig uførepensjon og uførepensjon

Det er et vilkår for rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon at medlemmet har fått evnen til å utføre inntektsgivende arbeid (inntektsevnen) nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte i en slik grad at vedkommende ikke kan fortsette i sin vanlige stilling og ikke kan skaffe seg annet høvelig arbeid. Ved vurdering av om det foreligger sykdom gjelder det samme sykdomsbegrepet som i folketrygdloven kapitlene 11 og 12.

Det er et vilkår for uførepensjon at inntektsevnen er varig nedsatt, se folketrygdloven § 12-7 første ledd. Midlertidig uførepensjon gis når det ikke er avklart om inntektsevnen er varig nedsatt. Et medlem som er innvilget arbeidsavklaringspenger fra folketrygden, får midlertidig uførepensjon. Et medlem som er innvilget uføretrygd fra folketrygden, får uførepensjon.

Dersom medlemmet ikke har tapt hele inntektsevnen i stillingen som gir rett til medlemskap i pensjonsordningen, ytes det redusert (gradert) pensjon svarende til den del av inntektsevnen som er tapt. Ved denne vurderingen tas det hensyn til ethvert arbeid som medlemmet kan utføre. Dersom pensjonisten har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, ytes pensjonen normalt etter samme grad som i folketrygden. Dersom medlemmet ikke hadde full stilling da uførheten inntrådte, fastsettes graden i forhold til inntekten i den reduserte stillingen. Det gis ikke pensjon ved lavere uføregrad enn 20 prosent.

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon inntreier ikke når inntektsevnen blir nedsatt innen to år etter at medlemmet tiltrådte stillingen, og nedsettelsen skyldes en sykdom eller et lyte som medlemmet led av eller hadde symptomer på ved tiltredelsen, og som det må antas at han eller hun da kjente til. Det samme gjelder dersom et medlem som har deltidsstilling, får økt stillingsprosenten. Det kan likevel gis hel eller delvis pensjon når særlige grunner taler for det.

Rett til uførepensjon etter kapitlet her har også den som har fratrudd stillingen etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon, og som senere blir innvilget uføretrygd fra folketrygden. Uførepensjonen gis fra samme tidspunkt og med samme uføregrad som ytelsen fra folketrygden.

§ 8-2 Beregning av midlertidig uførepensjon og uførepensjon

Ved beregning av midlertidig uførepensjon og uførepensjon tas det hensyn til hvor stor del av inntektsevnen som er tapt (uføregraden) og medlemmets medlemstid. Har medlemmet tapt hele inntektsevnen, utgjør full pensjon summen av

- a. 25 prosent av folketrygdens grunnbeløp, likevel ikke mer enn 6 prosent av pensjonsgrunnlaget,
- b. 3 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger grunnbeløpet og
- c. 69 prosent av den delen av pensjonsgrunnlaget som er mellom 6 og 12 ganger grunnbeløpet.

Dersom inntektsevnen er nedsatt, men ikke i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, beregnes pensjonen etter første ledd og tillegges 66 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger grunnbeløpet.

Det pensjonsgrunnlaget medlemmet har på det tidspunktet uførepensjonen skal begynne å løpe, benyttes ved beregningen. Pensjonsgrunnlaget fastsettes etter kapittel 4, unntatt bestemmelsene i § 4-3 om gjennomsnittlig stillingsprosent. Dersom sykdommen, skaden eller lytet har redusert inntektsevnen gradvis, kan det ved beregning av pensjonen tas utgangspunkt i det pensjonsgrunnlaget medlemmet hadde før sykdommen, skaden eller lytet oppstod. Den stillingsprosenten medlemmet hadde før sykdommen, skaden eller lytet oppstod, skal da legges til grunn ved beregningen.

Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, fastsettes pensjonen til en forholdsmessig andel av beløpet beregnet etter første og andre ledd.

Er medlemstiden kortere enn 30 år, avkortes pensjonen forholdsmessig. Det skal medregnes medlemstid medlemmet ville ha fått om han eller hun var blitt stående i stillingen til aldersgrensen (framtidig medlemstid), men ikke ut over 67 år.

Det medregnes ikke framtidig medlemstid dersom pensjonen er innvilget etter § 8-1 femte ledd. Uførepensjonen skal da avkortes etter forholdet mellom medlemstiden og den medlemstid vedkommende ville ha fått fra den dag han eller hun ble medlem av pensjonsordningen og fram til aldersgrensen, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år.

Skyldes uførheten en skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjenning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal pensjonen beregnes med full medlemstid.

§ 8-2 a Barnetillegg

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 4 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. Barnetillegget reduseres forholdsmessig hvis pensjonen er beregnet etter redusert medlemstid. Det samme gjelder ved redusert uføregrad.

Samlet barnetillegg kan likevel ikke overstige et beløp tilsvarende 12 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. Er barnetillegget redusert etter første ledd annet og tredje punktum, reduseres beløpsgrensen tilsvarende.

Barnetillegg utbetales til og med den måneden barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død.

§ 8-3 Avkortning av midlertidig uførepensjon og uførepensjon ved arbeidsinntekt

Pensjonen reduseres dersom pensjonisten har inntekt som overstiger en inntektsgrense som beregnes når uførepensjonen innvilges. Inntektsgrensen tilsvarende den inntekten pensjonisten er forutsatt å

kunne skaffe seg etter uførheten og oppjusteres i samsvar med senere reguleringer av grunnbeløpet. Mottar pensjonisten uføretrygd fra folketrygden, tillegges inntektsgrensen 40 prosent av folketrygdens grunnbeløp per kalenderår.

Reduksjonen skal svare til den overskytende inntekten multiplisert med vedkommendes uførepensjon ved 100 prosent uførhet og dividert med pensjonsgrunnlaget.

Som inntekt etter første og andre ledd regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 eller inntekt av samme art fra utlandet. Det kan gjøres unntak for inntekt som skriver seg fra en avsluttet aktivitet.

Den fastsatte uføregraden endres ikke selv om pensjonen reduseres på grunn av inntekt.

Det utbetales ikke pensjon når inntekten utgjør mer enn 80 prosent av samlet inntekt før uførhet.

Barnetillegg etter § 8-2 a reduseres i samme forhold som pensjonen er redusert etter første og andre ledd.

§ 8-4 Krav om uførepensjon

Det er et vilkår for å få rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon at medlemmet setter fram krav om dette. Kravet og de enkelte termintytelser er gjenstand for foreldelse i henhold til bestemmelsen i forsikringsavtaleloven § 18-6, jf. også disse vedtekters § 12-6.

Et medlem som gjør krav på midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, plikter å gi de opplysninger og levere de dokumenter som er nødvendig for at forsikringsgiver skal kunne vurdere om vedkommende har rett til pensjon. Dersom forsikringsgiver finner det nødvendig, kan den som søker pensjon, pålegges å la seg undersøke av en lege etter forsikringsgivers bestemmelse. Forsikringsgiver dekker utgiftene ved undersøkelsen.

Et medlem som mottar pensjon, plikter å underrette forsikringsgiveren om endringer i forhold som kan være avgjørende for om medlemmet fortsatt har rett til ytelsen. Medlemmet skal opplyse om forventet inntekt og om endringer i inntekten. Dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye pensjon, skal det foretas et etteroppgjør. Dersom det er utbetalt for lite, skal differansen etterbetales som et engangsbeløp. For mye utbetalt uførepensjon kan inndrives uten hensyn til skyld og kan avregnes ved å trekke i framtidige utbetalinger av uførepensjon og alderspensjon fra forsikringsgiveren.

§ 8-5 Utbetaling av midlertidig uførepensjon og uførepensjon

Midlertidig uførepensjon og uførepensjon skal utbetales fra og med den måneden medlemmet fyller vilkårene. Pensjonen faller bort i den utstrekning det utbetales lønn under sykdom eller sykepenger fra folketrygden. Etterbetaling av pensjon til medlem som mottar arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 eller uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12, skal skje med samme virkningstidspunkt som for folketrygdens ytelser.

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon faller bort fra og med måneden etter at medlemmet når aldersgrensen for stillingen, men senest fra måneden etter fylte 67 år. Ved dødsfall utbetales pensjonen til og med måneden etter døds måneden. Dersom avdøde etterlater seg ektefelle, løper pensjonen ytterligere en måned.

Dersom arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 er redusert eller stanset av andre grunner enn ved samtidig arbeid etter folketrygdloven § 11-18, kan midlertidig uførepensjon reduseres eller stanses tilsvarende.

Et medlem som forsettlig er skyld i at inntektsevnen er nedsatt, har ikke rett til midlertidig uførepensjon eller uførepensjon. Medlemmet har heller ikke rett til pensjon dersom han eller hun

uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering eller arbeidsrettede tiltak. Det samme gjelder dersom medlemmet opptrer på en måte som vedkommende bør forstå kan forverre helsetilstanden eller forlenge arbeidsuførheten.

Dersom medlemmet beholder retten til opprinnelig uføregrad etter folketrygdloven § 12-9 tredje ledd (hvilende rett), beholder medlemmet også retten til opprinnelig uføregrad etter bestemmelsene her i samme tidsrom. Medlemmet må gi forsikringsgiver melding om at retten til opprinnelig uføregrad fra folketrygden er i behold.

§ 8-6 Revurdering

Spørsmålet om rett til midlertidig uførepensjon og uførepensjon kan til enhver tid tas opp til ny behandling.

§ 8-7 Fritak for medlemsinnskudd

Så lenge det løper uførepensjon, har medlemmet rett til å bli helt eller delvis fritatt for å betale det innskudd som er fastsatt for vedkommende. Innskuddsfritakets grad retter seg etter graden av arbeidsuførheten.

Denne paragrafen kan fravikes ved innvilgelsen av uførepensjon.

§ 8-8 Tilsvarende anvendelse av forskrifter

Hvis departementet gir forskrifter om reduksjon av pensjon på grunn av inntekt, etteroppgjør, bortfall av pensjon på grunn av lønn under sykdom eller sykepenger fra folketrygden, overgangsregler, inntektsprøving, samordning mm., gjøres tilsvarende bestemmelser gjeldende for denne pensjonsordningen.

Kap. 9 Ektefellepensjon (enkepensjon eller enkemannspensjon)

§ 9-1 Vilkår for ektefellepensjon

Gjenlevende ektefelle etter et medlem har rett til ektefellepensjon. Det samme gjelder gjenlevende ektefelle etter tidligere medlem som mottok avtalefestet pensjon eller alderspensjon.

Rett til ektefellepensjon inntreffer ikke når medlemmet dør innen ett år etter innmelding i pensjonsordningen eller etter at ekteskapet ble inngått og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av eller hadde symptomer på ved tilsetningen eller ekteskapsinngåelsen og som en av ektefellene må antas ha kjent til.

§ 9-2 Beregning av ektefellepensjon

a) Full årlig ektefellepensjon skal utgjøre 9 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettopensjon). Se likevel overgangsregler i punkt b). Med pensjonsgrunnlag menes pensjonsgrunnlag fastsatt etter reglene i kap. 4. Er den avdødes medlemstid 30 år eller mer, ytes det full ektefellepensjon. Dersom den avdødes medlemstid er mindre enn 30 år, ytes det redusert ektefellepensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde har tjenesteår. Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon eller alderspensjon legges samlet faktisk medlemstid til grunn ved beregning av pensjonen. Ellers skal den medlemstiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn, **men ikke ut over 67 år**. Ved fastsettelse av fremtidig stillingsprosent tas utgangspunkt i stillingsprosent ved utløpet av siste kvartal før dødsfallet.

b) Når den gjenlevende ektefellen er født før 01.07.1950, og avdøde ble medlem i pensjonsordningen første gang før 01.07.2000, ytes det ektefellepensjon etter denne bestemmelsen. Det samme gjelder når gjenlevende ektefelle er født før 01.01.1955, og den avdøde ble medlem av

pensjonsordningen første gang før 01.10.1976 (de pensjonskasser som pr. 30.04.04 har annen dato beholder denne), og ekteskapet ble inngått før 01.01.2010. Full årlig ektefellepensjon skal utgjøre 39,6 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (bruttopenisjon). Bestemmelsene i punkt a), tredje til åttende punktum gjelder tilsvarende. Pensjonen reduseres ev. etter reglene i § 9-3. Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke etter mannlig medlem omfattet av andre punktum. Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter andre punktum for tjenestetid opptjent etter 01.01.1994.

Merknad:

Forskrift av 06.07.2010 nr. 1075 gjelder tilsvarende.

§ 9-3 Reduksjon ved inntekt og annen pensjon

Enkemannspensjon fastsatt etter reglene i § 9-2 punkt b) skal reduseres i henhold til reglene i punkt a) og b) nedenfor, i nevnte rekkefølge. Det samme gjelder enkepensjoner fastsatt etter reglene i § 9-2 punkt b) i de tilfeller medlemmet er innmeldt første gang 01.10.1976 eller seinere.

- a. Har gjenlevende ektefelle samtidig rett til uføre- eller alderspensjon fra denne eller annen tjenstepensjonsordning, ~~kan ektefellepensjonen fra denne pensjonsordning ikke utbetales med større beløp enn at den samlede pensjon svarer til 60 % av summen av vedkommendes egen pensjon og avdødes alderspensjon. jf. § 9-2 punkt b).~~ skal enke- eller enkemannspensjonen fra forsikringsgiver reduseres etter bestemmelsene her.

~~Har den gjenlevende ektefellen alderspensjon, skal pensjonene ikke overstige et beløp som svarer til 60 prosent av summen av den gjenlevendes og den avdødes alderspensjoner. Avdødes alderspensjon regnes av samme pensjonsgrunnlag og medlemstid som er lagt til grunn for enke- eller enkemannspensjonen. Det overskytende beløpet skal gå til fradrag i enke- eller enkemannspensjonen.~~

~~Har den gjenlevende ektefellen uførepensjon, skal enke- eller enkemannspensjonen utgjøre det beløpet som framkommer etter annet ledd når en benytter en beregnet alderspensjon for den gjenlevende ektefellen med samme pensjonsgrunnlag og medlemstid som uførepensjonen. Dersom uførepensjonen er gradert, skal den beregnede alderspensjonen graderes tilsvarende.~~

- b. Når den gjenlevende ektefelle ut fra alder og ervervsevne, foreliggende ervervsmuligheter og omstendighetene for øvrig kan ventes å få en årlig ervervsinntekt som overstiger 50 % av grunnbeløpet i folketrygden, skal ektefellepensjonen reduseres. Reduksjonen skal utgjøre 40 % av den del av forventet årlig ervervsinntekt som overstiger 50 % av grunnbeløpet. Skjer det en vesentlig endring i de forhold som har vært avgjørende for fastsettelsen av ektefellepensjonen, kan saken prøves på nytt og pensjonen endres eller falle bort.

Når spørsmål om overgangsstønad eller pensjon fra folketrygden til gjenlevende ektefelle er avgjort, skal pensjonen fra pensjonsordningen fastsettes etter den forventede ervervsinntekt som er lagt til grunn i folketrygden.

Har gjenlevende ektefelle fylt 67 år, skal ektefellepensjonen ikke avkortes med mindre vedkommende har ervervsinntekt. Når gjenlevende er fylt 70 år reduseres pensjonen ikke på grunn av ervervsinntekt.

Hvis departementet gir nærmere forskrifter for fastsettelse av ektefellepensjonen i Statens pensjonskasse, gjøres tilsvarende bestemmelser gjeldende for denne pensjonsordningen.

Ektefellepensjon som beregnes som bruttopensjon, jf. § 9-2 bokstav b), reduseres etter samordningslovens bestemmelser.

§ 9-4 Opphør ved gjengifte

Løpende ektefellepensjon opphører dersom gjenlevende ektefelle inngår nytt ekteskap, men den begynner å løpe igjen dersom det nye ekteskap oppløses ved død eller skilsmisse.

Når en ektefellepensjon er opphørt fordi gjenlevende ektefelle har inngått nytt ekteskap, kan forsikringsgiver bestemme at vedkommende skal få sin pensjon helt eller delvis tilbake dersom ektefellene ikke samlet har tilstrekkelige eksistensmidler.

Stans og igangsetting av pensjon i henhold til denne paragraf skjer fra og med måneden etter at den begivenhet fant sted som betinget stansen eller igangsettingen.

§ 9-5 Ektefellepensjon etter flere

Har vedkommende rett til ektefellepensjon fra denne pensjonsordningen også etter den siste ektefelle, kan den samlede ektefellepensjon ikke overstige ektefellepensjonen etter 30 års medlemstid etter den ektefelle som hadde det høyeste pensjonsgrunnlag.

§ 9-6 Fraskilt ektefelle

Fraskilt ektefelle har rett til ektefellepensjon dersom ekteskapet varte i minst 10 år og den fraskilte var minst 45 år ved skilsmissen. Retten opphører dersom den fraskilte inngår nytt ekteskap før medlemmet dør. Var medlemmet gift på ny, fordeles pensjonen mellom de berettigede i forhold til hvor mange påbegynte år hver av dem var gift med medlemmet. Nærmere bestemmelser fremgår av ekteskapsloven §§ 86-89.

§ 9-7 Registrert partner

Gjenlevende partner som er registrert i medhold av partnerskapsloven, har samme rett til ytelser etter dette kapittel som gjenlevende ektefelle og fraskilt ektefelle.

For ektefellepensjon beregnet etter § 9-2 punkt b gjelder reduksjonsreglene i § 9-3.

Kap. 10 Barnepensjon

§ 10-1 Vilkår for barnepensjon

Når et medlem dør, har gjenlevende barn rett til barnepensjon. Forsikringsgiver kan tilstå barnepensjon også til stebarn og pleiebarn som avdøde forsørget.

Pensjonen løper til utløpet av den måneden barnet fyller 20 år. Barnepensjon etter medlem som er død før 1.1.2001 løper likevel bare til utløpet av den måned barnet fyller 18 år. For disse kan forsikringsgiver tilstå hel eller delvis pensjon inntil 21 år dersom omsynet til barnets utdanning gjør det rimelig og barnet ikke forsørger seg selv og ikke har midler til det. Dør barnet tidligere, betales pensjonen til og med måneden etter døds måneden.

§ 10-2 Beregning av barnepensjon

Full årlig barnepensjon skal utgjøre 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettopensjon). Med pensjonsgrunnlag menes pensjonsgrunnlag fastsatt etter reglene i kap. 4.

Er den avdødes pensjongivende tjenestetid 30 år eller mer, ytes det full barnepensjon. Dersom den avdødes tjenestetid er mindre enn 30 år, ytes det redusert barnepensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde hadde tjenestear.

Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon eller alderspensjon, legges den faktiske medlemstiden den avdøde hadde til grunn ved beregning av pensjonen. Ellers skal den medlemstiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn.

Barnepensjon etter medlem som er død før 1.1.2001 beregnes likevel etter de satser og regler som gjaldt ved dødsfallet.

Har barnet rett til barnepensjon fra TPO etter både moren og faren, får barnet pensjon etter hver av dem.

Kap. 11 Fratreden før aldersgrensen. Oppsatt pensjon. Fortsettelse av premiebetaling

§ 11-1 Vilkår for oppsatt pensjon

Medlem som slutter i arbeidsgiverens tjeneste uten å få rett til straks begynnende pensjon eller avtalefestet pensjon fra arbeidsgiveren, og som derved blir utmeldt av pensjonsordningen, har rett til oppsatt pensjon hvis faktisk opparbeidet medlemstid er på minst 3 år.

§ 11-2 Omfang

Den oppsatte pensjon omfatter uføre-, alders-, ektefelle- og barnepensjon.

§ 11-3 Utbetaling av oppsatt pensjon

Rett til alderspensjon inntreer når aldersgrensen for den fratrådte stilling er nådd, eller alderspensjon fra folketrygden etter fylte 67 år blir utbetalt. Dersom folketrygdpensjonen er redusert etter folketrygdloven § 19-10, skal alderspensjonen frem til aldersgrensen for den fratrådte stilling reduseres etter samme forhold.

~~Rett til uførepensjon inntreer når det tidligere medlem får rett til uførepensjon fra folketrygden. Uføregrad følger folketrygdens uføregrad.~~

Rett til ektefellepensjon og barnepensjon inntreer når vilkårene i hhv. kap. 9 og 10 er oppfylt.

Pensjonen løper fra måneden etter at retten har oppstått, jf første ledd.

Pensjonen utbetales i tilfelle ut måneden etter døds måneden. Dersom det tidligere medlem etterlater seg ektefelle, registrert partner eller pensjonsberettiget barn, løper pensjonen ytterligere 1 måned.

§ 11-4 Beregning av pensjon

Den oppsatte pensjonen beregnes av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. Pensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i HTA kap. 2 punkt 2.1.3. Senere regulering skjer i samsvar med § 1-4, jf. HTA kapittel 2 punkt 2.1.6.

Ville medlemmet oppnådd mindre enn 30 års medlemstid ved aldersgrensen, avkortes pensjonen etter reglene i § 7-4 bokstav b).

Ville medlemmet oppnådd mer enn 30 års medlemstid, avkortes pensjonen etter forholdet mellom, jf. § 5, medlemstid og den medlemstid medlemmet ville oppnådd ved aldersgrensen, likevel ikke mer enn 40 år. Mulig oppnåelig medlemstid regnes fra da medlemmet første gang ble innmeldt i pensjonsordning tilsluttet overføringsavtalen, jf. § 5-2.

Sikringsbestemmelse: Medlem som har vært medlem av pensjonsordning i KLP før arbeidsgiverens tilslutning til Fellesordningen, skal likevel ha pensjon beregnet etter reglene i § 7-4 bokstav b), eventuelt etter samme paragrafs bokstav a).

§ 11-5 Bortfall av rett til oppsatt pensjon

Tar det tidligere medlem på ny stilling som medfører medlemskap i denne pensjonsordningen eller annen pensjonsordning som går inn under overføringsavtalen med Statens Pensjonskasse, faller retten til oppsatt pensjon bort. Medlemstiden medregnes som pensjonsgivende i den nye stilling.

Er den oppsatte alderspensjonen blitt igangsatt før inntreden i den nye pensjonsberettigede stilling, faller denne pensjonen bort, eller reduseres etter de regler som fremgår av § 7-7.

§ 11-6 Melding om rettigheter

Når forsikringsgiver får melding om at et medlem slutter i tjenesten, skal forsikringsgiver sende det melding om pensjonsrettighetene, herunder retten til å fortsette premiebetalingen. Ved uførhet eller død som inntreer innen 14 dager etter at slik melding er sendt, er medlemmet eventuelt de etterlatte sikret pensjon som om utmeldingen ikke var skjedd. Selv om ikke melding sendes, opphører likevel forsikringsgiver ansvar 2 måneder etter at medlemmet sluttet i tjenesten. Retten til å fortsette premiebetalingen opphører 6 måneder etter at forsikringsgivers ansvar har falt bort.

Medlemmet, eventuelt de etterlatte, er sikret pensjon etter den til en hver tid registrerte stillingsprosent og pensjonsgrunnlag, selv om utmelding eller andre endringer skal skje med tilbakevirkende kraft, jf. § 2-7.

§ 11-7 Fortsettelse av medlemskap

Se forsikringsavtaleloven § 19-7.

§ 11-8 Permisjon uten lønn

Når utmeldingen skyldes permisjon uten lønn gjelder bestemmelsene i § 2-9.

Kap. 12 Utbetaling, tilbakekreving og krav om folketrygdytelse

§ 12-1 Betalingsmottaker

Utbetaling av pensjon skjer til den pensjonsberettigede. Barnpensjon til umyndige barn utbetales til barnets mor eller far eller til eventuell annen verge. Restpensjon utbetales til ektefellen. Etterlater pensjonisten seg ikke ektefelle, skjer utbetalingen til boet. Likestilt med ektefelle er registrert partner.

Utbetaling skal skje ved overføring til en bankkonto her i landet dersom mottakeren har eller oppretter en slik konto. Dersom mottakeren ikke har slik konto kan forsikringsgiver bestemme at merkostnadene ved annen betalingsmåte avregnes i utbetalingen.

§ 12-2 Start og opphør av utbetaling

Alderspensjon løper fra den dag medlemmet ikke lenger oppebærer lønn. ~~Uførepensjon løper fra det tidspunkt medlemmet ikke lenger har rett til lønn eller sykepenger.~~ Ektefellepensjon og barnpensjon løper fra og med den måned medlemmet dør. Barnetillegg til alderspensjon ~~og uførepensjon~~ utbetales tidligst fra den dag barnet blir født.

Alderspensjon, ~~uførepensjon~~, ektefellepensjon og barnpensjon løper ut måneden etter den måned den berettigede dør. Alderspensjon ~~og uførepensjon~~ løper ytterligere 1 måned dersom medlemmet etterlater seg ektefelle, registrert partner eller pensjonsberettiget barn. Barnetillegg løper ut måneden etter barnets død.

Barnpensjon og barnetillegg som skal opphøre pga. barnets alder, løper ut den måned hvor alderen nås.

~~Uførepensjonist skal ha alderspensjon fra og med måneden etter at han når aldersgrensen for den stilling han har fratrudd, og mister samtidig retten til uførepensjon.~~

For utbetaling av pensjon etter oppsatte rettigheter gjelder reglene i § 11-3.

§ 12-3 Opplysningsplikt

Ethvert medlem og enhver som hever eller krever pensjon, er forpliktet til å gi forsikringsgiver de opplysninger, legitimasjoner og attester som er tilgjengelig for vedkommende og som forsikringsgiver trenger for å kunne ta stilling til pensjonskravet og utbetale pensjonen. Vedkommende må gi riktige og fullstendige svar på forsikringsgivers spørsmål.

Dersom det ved fremsetting av pensjonskrav gis uriktige eller ufullstendige opplysninger som vedkommende vet eller må forstå kan medføre at det blir utbetalt pensjon som vedkommende ikke har krav på, kan pensjonen reduseres eller falle bort etter bestemmelsene i forsikringsavtaleloven § 18-1.

§ 12-4 Tilbakekreving

Dersom pensjonisten har mottatt pensjon i strid med redelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt.

Feil utbetalt pensjon kan også ellers kreves tilbakebetalt dersom pensjonisten, eller noen som har handlet på vegne av ham, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes en feil fra pensjonsordningens side og pensjonisten burde ha forstått dette.

I andre tilfeller enn nevnt i foregående ledd kan for mye utbetalt pensjon kreves tilbake, dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det blant

annet legges vekt på hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted, og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Krav om tilbakebetaling etter dette ledd er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

Det feilutbetalte kan trekkes i fremtidige ytelser fra TPO.

§ 12-5 Renter

Den pensjonsberettigede kan kreve renter fra to måneder etter at melding om forsikringstilfellet ble sendt forsikringsgiver, men tidligst fra de enkelte terminbeløp forfaller til betaling. Dette gjelder bare dersom ikke annet følger av forsikringsavtaleloven § 18-4.

Ved tilbakekreving av pensjon kan forsikringsgiver kreve renter fra 1 måned etter at krav om tilbakebetaling ble fremsatt, jf. forsinkelsesrenteloven § 2.

§ 12-6 Foreldelse

Krav på forfalte pensjonsterminer foreldes normalt 3 år fra forfall. Pensjonskravet som sådan foreldes normalt 10 år fra siste termin ble utbetalt eventuelt fra første gang det kunne vært krevet utbetaling. jf. forsikringsavtaleloven § 18-6.

§ 12-7 Krav etter folketrygdloven

Forsikringsgiver kan pålegge den pensjonsberettigede å søke om de ytelser vedkommende er berettiget til etter folketrygdloven. Dersom slik søknad ikke umiddelbart fremsettes etter skriftlig pålegg fra forsikringsgiver, kan forsikringsgiver foreta samordning som om slike ytelser var tilstått, eventuelt kan forsikringsgiver bestemme at pensjonen i sin helhet skal falle bort.

Kap. 13 Premie

§ 13-1 Ansvar for betaling av premie

Forsikringstaker skal betale premien i henhold til forsikringsvirksomhetsloven kap. 10, Hovedtariffavtalen og disse vedtekter.

§ 13-2 Premiebetaling

1 Premie

Pensjonsrettighetene skal i sin helhet være forsikringsmessig dekket i et forsikringsselskap eller en pensjonskasse, jf. HTA pkt. 2.1.6. Rettighetene skal være forsikringsmessig dekket ved at det innbetales en årlig premie for den del av pensjonsytelsene som er forsikringsbare og en engangspremie når forsikringstilfellet inntreffer for de ytelser som ikke lar seg forsikringsteknisk beregne før forsikringstilfellet inntreffer, benevnt ikke-forsikringsbare ytelser.

Den ordinære årspremie skal utjevnes i den enkelte forsikringsgivers fellesordning, basert på pensjonsgrunnlaget. Engangspremier ved pensjonstilfellets inntreden, skal utjevnes i forsikringsgivers fellesordning i forhold til pensjonsgrunnlaget. Premie for lønns- og G-regulering skal utjevnes i en fellesordning i forhold til premiereserven. Administrasjonstillegget i premien skal utjevnes i en fellesordning i forhold til pensjonsgrunnlaget.

Forsikringsgivers fellesordning for utjevning av alle premieelementene skal utgjøres av samtlige kommunekunder og bedriftskunder eller av fylkeskommunekunder.

Egne pensjonskasser skal utjevne premieelementene innen sitt dekningsområde.

Premien betales for den tid medlemmet oppebærer lønn for stillingen, eller hvor arbeidsgiver forskutterer sykepenger, omsorgspenger, ~~opplæringspenger,~~ pleiepenger, fødselspenger, svangerskaps- og adopsjonspenger i henhold til lov om folketrygd.

Pensjonskontoret kan i tillegg innvilge premiefritak (også med tilbakevirkende kraft) i tilfeller der arbeidstakere mottar sykepenger, omsorgspenger, opplæringspenger, pleiepenger, fødselspenger, svangerskaps- og adopsjonspenger fra folketrygden.

Ved etterinnmelding kan det innkreves en særskilt beregnet forsikringsteknisk engangspremie for den periode etterinnmeldingen gjelder. Det samme gjelder ved andre endringer i medlemskapet tilbake i

tid. Krav på forsikringsteknisk beregnet premie forfaller på det tidspunkt etterinnmelding foretas.

2 Premie ved redusert lønn/permisjon

I den tid medlemmet på grunn av permisjon, redusert arbeidstid eller andre forhold i tjenesten – herunder delvis arbeidsuførhet – oppebærer bare en del av lønnen, betales premie (arbeidsgivers andel og medlemsinnskudd) bare av denne del. Under pliktig militærtjeneste eller siviltjeneste med delvis lønn betales arbeidsgiverens andel ut fra full lønn.

Ved permisjon uten lønn i kortere tid enn én måned betales full premie. Ved lengre permisjon uten lønn stopper premiebetalingen.

Ved permisjon med lønn skal de likevel meldes ut hvis de er innmeldt i full stilling via en annen arbeidsgiver. Ved deltidsstilling hos annen arbeidsgiver skal samlet stilling begrenses til 100 %.

3 Trekk av medlemsinnskudd

Forsikringstakeren er ansvarlig for at medlemsinnskuddet blir trukket fra før lønnen blir betalt. Medlemmet anses å ha betalt medlemsinnskuddet når det har fått utbetalt lønn eller trygdeytelser som nevnt, med fradrag av pliktig medlemsinnskudd. Medlemsinnskudd som er trukket for et kvartal skal tilbakebetales dersom medlemmet utmeldes med tilbakevirkende kraft.

4 Premieforfall – mislighold

Arbeidsgiver betaler premien til forsikringsgiver. Premien forfaller til betaling med en forholdsmessig andel, første gang ved inngangen til det kvartal avtale om deltakelse i fellesordningen, eller individuell TPO, etter forsikringsvirksomhetsloven § 10-5 er inngått, og deretter forskuddsvis hvert kvartal. Det kan avtales andre forfallstidspunkter.

Dersom premien ikke betales ved forfall, skal forsikringsgiver sende nytt premievarsel med 14 dagers frist. Slikt varsel skal umiddelbart meddeles sekretariatet, jf. § 16-2. Betales ikke premien innen denne fristen, bortfaller forsikringsgivers ansvar, jf. forsikringsavtaleloven § 14-2 og forsikringsvirksomhetsloven § 10-9. Medlemmene skal i så fall varsles individuelt ved skriftlig melding. For det enkelte medlem opphører forsikringen tidligst en måned etter at slikt varsel er gitt, eller medlemmet på annen måte er kjent med forholdet, jf. forsikringsavtaleloven § 19-6 annet ledd.

Kap. 14 Opphør og flytting

§ 14-1 Opphør eller flytting av pensjonsavtale

a. Oppsigelsesfrist

Den enkelte forsikringstaker kan si opp avtalen om tilslutning til fellesordningen med tre måneders frist til opphør ved kalenderårets slutt. Endelig vedtak om flytting skal skje senest innen 01.12. Det vises til HTA kap. 2 pkt. 2.1.10 femte ledd.

b. Flytting av pensjonsavtale

Når oppsigelse skjer i forbindelse med flytting av forsikringsavtalen til annen pensjonsinnretning gjelder forsikringsvirksomhetslovens kapittel 11.

c. Etterberegnet premie

Forsikringstaker skal betale eventuell etterberegnet premie for den tid medlemskapet har vart.

d. Midler som overføres – fortsatte rettigheter hos forsikringsgiver

I den grad de rettigheter som er sikret hos forsikringsgiver ikke tilfredsstillende det krav som følger av overføringsavtalen, jf. vedtektene § 5-2, kan forsikringsgiver kreve at forsikringstaker betaler den tilleggspremie som er nødvendig for å dekke det manglende beløp. Derved er pensjonsrettighetene hos forsikringsgiver brakt opp til de beløp som følger av vedtektene, før fortsatt regulering.

Kap. 15 Tvisteløsning

§ 15-1 Tvist om forståelse av vedtektene

Tvist om forståelsen av disse vedtekter knyttet til saker kan avgjøres av styret. Slike saker skal sendes via den søknadsbehandlende pensjonsinnretning, som sørger for videresendelse til Pensjonskontoret.

§ 15-2 Anke til Trygderetten

Vedtak om ytelser fra TPO kan ankes inn for Trygderetten, jf. lov av 16.12.1966, nr. 9.

Kap. 16 Pensjonskontoret

§ 16-1 Styret

Styret har følgende sammensetning:

Inntil 4 representanter fra KS (7 stemmer), 3 representanter fra LO Kommune (3 stemmer), 2 representanter fra Unio (2 stemmer), 1 representant fra YS-K (1 stemme) og 1 representant fra Akademikerne-K (1 stemme).

Stemmetallet til de respektive organisasjoner/sammenslutninger er uavhengig av hvor mange representanter som møter. De respektive organisasjoner/sammenslutninger velger selv sine varamedlemmer. KS peker ut leder av styret, arbeidstakersiden nestledervervet og for øvrig konstituerer styret seg selv.

Styret avholder møter jevnlig og minst 6 ganger pr. år, og ellers når styrets leder eller minst ett av styremedlemmene krever det. Styret er vedtaksfør når minst en representant fra henholdsvis KS, LO Kommune, UNIO, YS-K og Akademikerne-K er til stede, eller har avgitt fullmakt.

Det skal føres protokoll fra styremøtene, som undertegnes av de styremedlemmene som er til stede. For at styrevedtak skal ha gyldighet må minst én representant for hver av organisasjonene/sammenslutningene ha underskrevet protokollen. Det er adgang til slik tilslutning i etterkant av styremøtet.

Styrets oppgaver:

Avgjøre tvist om forståelsen av vedtektene etter § 15-1.

Foreta justeringer av vedtektene som følge av endringer i lovverk og/eller tilsvarende ordninger i privat og statlig sektor.

Utarbeide forslag for tariffpartene til endringer i bestemmelsene som styret finner hensiktsmessig.

Følge utviklingen og forvaltningen av reglene, samt de økonomiske konsekvensene av ordningene i KS-området.

Vedta opplærings- og andre utviklingstiltak som styret finner hensiktsmessig innen pensjonsområdet.

Vedta tilsetninger og virksomhetsplan.

Legge fram forslag til regnskap og budsjett.

Ha adgang til å avgjøre uttalelse i flyttesaker, herunder også ved opprettelse av egen eller interkommunal pensjonskasse.

§ 16-2 Sekretariatet

Til å forestå den daglige drift, er det opprettet et sekretariat på vegne av tariffpartene.

Sekretariatets oppgaver:

Forvalte, informere og overvåke praktiseringen av reglene for AFP og TPO innen KS' tariffområde.

Forberede saker til styret for AFP og TPO.

Innhente nødvendig informasjon og utredninger, følge utviklingen, herunder vurdere konsekvensene av forslag til regelendringer og regelendringer, samt ha kontakt med ulike aktuelle aktører innen pensjonsområdet.

Utarbeide forslag til budsjett og virksomhetsplan.

Utarbeide forslag til regnskap i henhold til regnskapslovens bestemmelser.

Forberede behandling av flyttesaker, herunder kontrollere at produktene oppfyller tariffavtalens krav, inkludert kravene i forsikringsvirksomhetsloven og forsikringsavtaleloven.

§ 16-3 Kontingent

Driften av Pensjonskontoret finansieres ved at alle medlemmer innen KS' tariffområde innbetaler en årlig kontingent lik 0,007 % av samlet pensjonsgrunnlag pr. 31.12 det foregående år, eksklusive arbeidstakere forsikret i Statens Pensjonskasse pr. samme dato.

Pensjonsinnretningene inndriver kontingenten hos sine kunder innen KS' tariffområde på eget initiativ, og sørger for samlet overførsel til Pensjonskontoret innen 01.04 hvert år.

Pensjonsinnretningene skal parallelt med overførselen gi Pensjonskontoret en oppstilling over hvem kontingentoverførselen gjelder for, med tilhørende pensjonsgrunnlag.

Pensjonskassene innen KS' tariffområde må på samme måte selv sørge for at korrekt kontingentinnbetaling finner sted, med tilsvarende dokumentasjon.

Pensjonsinnretningene har selv ansvaret for å foreta avregning som følge av endring i kontingentsats. Dette skal skje sammen med overførsel av kontingent påfølgende år.

§ 16-4 Informasjonsplikt for forsikringsgivere

Alle aktører innenfor områdene AFP og TPO, så som kommunale pensjonskasser, livsforsikringsselskap med tilhørende datterselskap, skal ved henvendelse fra Pensjonskontorets sekretariat vederlagsfritt innen oppgitte frister gi forespurt informasjon på oppgitt format og i ønsket omfang og detaljeringsgrad. Tilsvarende gjelder for aktører relatert til kapitalforvaltning av pensjonsinnretninger.

Sekretariatet arrangerer møter og har dialog med aktørene, slik at informasjons- og erfaringsutveksling finner sted.

SFS 2213 - Undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnskoleopplæring

1. Hjemmelsgrunnlag m.v.

Denne særavtalen er inngått med hjemmel i HA del A § 4-3.

Hovedtariffavtalens bestemmelser og aktuelle sentrale særavtaler gjelder, med mindre noe annet er regulert i denne avtale.

2. Avtalens omfang, ikrafttreden og varighet

Særavtalen regulerer arbeidstid for undervisningsstillingene i grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæring. Særavtalen gjøres gjeldende fra 01.08.2014 til 31.12.2017.

Særavtalen må sies opp skriftlig med minst tre måneders varsel før utløpstid. Dersom avtalen ikke er sagt opp av noen av partene innen fristens utløp, fornyes avtalen for ett år av gangen med samme gjensidige oppsigelsesfrist.

Partene er enige om at en eventuell uenighet i forbindelse med reforhandling av avtalen kan bringes inn i Hovedtariffoppgjøret pr 01.05.2018.

3. Arbeidsåret

Lærernes samlede arbeidsoppgaver skal utføres innenfor et årsverk på 1687,5 timer (1650 timer for lærere som er 60 år og over).

Arbeidsårets lengde for lærerne fastsettes lokalt etter forhandlinger og med utgangspunkt i elevenes skoleår slik dette er fastsatt av kommunen/fylkeskommunen + 6 dager. Dette kan skje på den enkelte skole eller på kommune-/fylkeskommunenivå. Det skal tas særlig hensyn til tid til planlegging, evaluering, kompetanseutvikling m.m. I tillegg kan det ved behov avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring. Dette kan med fordel skje i et samarbeid med kolleger i team, avdelinger, grupper e.l.

Dersom de lokale parter ikke kommer til enighet, kan hver av partene bringe tvisten inn for sentrale bistandsforhandlinger som fastsetter endelig løsning.

4. Arbeidstid

4.1 *Organisering av arbeidstiden*

I utgangspunktet utfører lærerne arbeidet på skolen med 7,5 timer pr. dag. Dette forutsetter at de fysiske arbeidsforholdene er tilfredsstillende med hensyn til arbeidsplasser og nødvendige hjelpemidler.

Dersom de fysiske arbeidsforholdene på skolen ikke er tilfredsstillende, er lærernes arbeidstid på skolen som i foregående skoleår.

Læreren skal ha en oversikt med angivelse av arbeidstiden på skolen den enkelte dag. Start- og/eller sluttidspunkt for arbeidstiden kan endres med minst to ukers varsel, med mindre kortere frist er avtalt med tillitsvalgte som en generell ordning eller at dette er avtalt med den enkelte lærer.

Oversikten skal også vise når undervisningstiden er lagt og regelmessige møter. Oversikten settes opp av rektor etter samtale med læreren. Læreren kan la seg bistå av sin tillitsvalgte. Oversikten bør i utgangspunktet gjelde for et halvår av gangen.

Innenfor arbeidstiden på skolen legges tid til undervisning slik den framkommer som årsrammer for det enkelte fag i vedlegg 1. Årsrammene for undervisning kan endres ved partsenighet.

Lærerne får avsatt tid innenfor arbeidstiden på skolen til for- og etterarbeid og faglig ajourføring. Denne tiden omfatter også nødvendig pausetid. Den avsatte tiden sammen med summen av undervisningstimene skal utgjøre minst 1200 timer på årsbasis.

Det faglige arbeidet knyttet til undervisning og utvikling kan med fordel skje i samarbeid med kolleger i team, avdelinger, grupper e.l. Lærerne har ansvar for å delta i dette samarbeidet slik at målsettingene i lov, fag- og læreplaner samt lokale mål kan bli realisert. Skolens ledelse har et ansvar for å legge forholdene til rette for samarbeidet.

Dersom arbeidsårets lengde økes utover skoleåret + 6 dager, vil dette som hovedregel ikke føre til endring i den samlede tiden til for- og etterarbeid og faglig ajourføring.

Den delen av årsverket som ikke forutsettes utført som arbeidstid på skolen, disponeres av den enkelte lærer til for- og etterarbeid og faglig ajourføring.

Rektor og lærer kan avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid.

4.2 Andre arbeidsoppgaver

Undervisningstiden kan etter avtale mellom den enkelte lærer og rektor reduseres for at læreren skal kunne utføre andre arbeidsoppgaver i tilknytning til undervisningen.

Gis læreren arbeidsoppgaver som medfører reduksjon i undervisningstiden, reduseres tiden til for- og etterarbeid og faglig ajourføring innenfor arbeidstid på skolen og tiden som disponeres av læreren utenfor arbeidstiden på skolen med den samme prosentandel som undervisningen er redusert.

Arbeidstid på skolen utvides med det antall timer/dager som er nødvendig for at undervisningen, tiden til arbeidsoppgavene (som den reduserte tiden er gitt for) samt evt. tid til for- og etterarbeid og faglig ajourføring kan bli utført på skolen.

4.3 Overtid/Undervisning ut over årsrammene

Pålagt arbeid på skolen som overstiger 37,5 timer pr uke og/eller 9 timer pr dag utløser overtidsgodtgjøring.

Pålegges lærer i hel stilling tilfeldige vikartimer, godtgjøres disse med timelønn for undervisning tillagt 50 %. Dersom undervisningstimen(e) ligger innenfor arbeidstiden på skolen, vil som hovedregel timelønn for ordinært arbeid komme til fratrekk.

Fast undervisning ut over årsrammene for undervisning, jf. vedlegg 1, kan avtales mellom rektor og den enkelte lærer for inntil ett skoleår. Timene godtgjøres som for pålagte vikartimer.

Pålegges lærer i deltidsstilling/med redusert arbeidstid tilfeldige vikartimer, godtgjøres disse med timelønn for undervisning.

For lærere i deltidsstilling økes beskjeftigelsen med den prosentandel som de avtalte undervisningstimer utgjør i den avtalte perioden.

5. Livsfasetiltak

Lærere har rett til å få redusert undervisningen med inntil 6 % de to første yrkesårene etter fullført faglig og pedagogisk utdanning.

Lærere har rett til å få redusert undervisningen med inntil 5,8 % fra skoleårets begynnelse det kalenderåret de fyller 58 år.

Lærere har rett til å få redusert undervisningen med inntil 12,5 % fra skoleårets begynnelse det kalenderåret de fyller 60 år.

Nyutdannede lærere og lærere over 60 år disponerer den frigjorte tiden til for- og etterarbeid og faglig ajourføring på skolen, dersom man ikke blir enige om noe annet.

6. Tidsressurser

6.1 Bestemmelser om tidsressurser på barnetrinnet

a) Tidsressurspott

Ressurs til lærere og skoleledere med en byrdefull undervisningssituasjon fastsettes til $2/2\frac{1}{2}$ * årsrammetimer per elev ved den enkelte grunnskole.

Fordeling av ressursen drøftes på den enkelte skole. Ved partsenighet på kommunalt nivå kan ressursen omfordeles mellom skoler/skolene.

Tidsressursen skal brukes til å lette lærerens og/eller skolelederens undervisningssituasjon. Dette gjøres som hovedregel ved reduksjon av antall undervisningstimer. Den enkeltes undervisningsbyrde kan også ved partsenighet lettes ved å øke personaltettheten og derved tilpasse fordeling av undervisningsoppgaver.

b) Kontaktlærertjeneste for elevene

Lærere i grunnskolen som utfører kontaktlærertjeneste for elevene, får redusert årsrammen for undervisning med minimum $28,5/38$ * årsrammetimer.

c) Kontaktlærer for elevråd i grunnskolen

Lærere som utfører kontaktlærertjeneste for elevrådet, skal ha redusert årsrammen for undervisning. Omfanget fastsettes lokalt.

---

* Årsrammetimer her er i 60/45 minutter enheter

6.2 Bestemmelser om tidsressurser på ungdomstrinnet

a) Det avsettes 57/76* årsrammetimer pr opprettet gruppe (maks 30 elever) på ungdomstrinnet. Ressursene forutsettes nyttet blant annet til sosialpedagogisk tjeneste/rådgivning, kontaktlærer elevråd og eventuelt lokalt opprettede funksjoner. Årsrammetimene som skal avsettes etter bokstavene d), e) og g) under, hentes fra ressursen i bokstav a).

b) Tidsressurspott

Ressurs til lærere og skoleledere med en byrdefull undervisningssituasjon fastsettes til 2/2½* årsrammetimer per elev ved den enkelte grunnskole/enhet i voksenopplæringen.

Fordeling av ressursen drøftes på den enkelte skole/enhet. Ved partsenighet på kommunalt nivå kan ressursen omfordeles mellom skoler/skolene.

Tidsressursen skal brukes til å lette lærerens og/eller skolelederens undervisningssituasjon. Dette gjøres som hovedregel ved reduksjon av antall undervisningstimer. Den enkeltes undervisningsbyrde kan også ved partsenighet lettes ved å øke personaltettheten og derved tilpasse fordeling av undervisningsoppgaver.

c) Kontaktlærertjeneste for elevene

Lærere i grunnskolen som utfører kontaktlærertjeneste for elevene, får redusert årsrammen for undervisning med minimum 28,5/38* årsrammetimer.

d) Sosiallærer/rådgiver i ordinær grunnskole

På den enkelte skole avsettes minimum 28,5/38* årsrammetimer pr. påbegynt 25 elever pluss 5 % av et årsverk til lærere som utfører sosialpedagogisk tjeneste/ rådgivning på ungdomstrinnet.

e) Sosiallærer/rådgiver ved egne skoler for spesialundervisning og ved skoler ved sosiale og medisinske institusjoner

Lærer som utfører sosialpedagogisk tjeneste/rådgivning for elever på ungdomstrinnet, får redusert årsrammen for undervisning med inntil 57/76* årsrammetimer pr. 6 elever.

f) Voksenopplæring

Der det er opprettet lokale funksjoner for kontaktlærer, sosiallærer/rådgiver i voksenopplæringen, gis redusert undervisningstid etter reglene for det skoleslag det undervises i.

g) Kontaktlærer for elevråd i grunnskolen

Lærere som utfører kontaktlærertjeneste for elevrådet, skal ha redusert årsrammen for undervisning. Omfanget fastsettes lokalt.

6.3 Bestemmelser om tidsressurser i videregående opplæring

a) Tidsressurspott

Ressurs til lærere og skoleledere med en byrdefull undervisningssituasjon fastsettes til 2/2½* årsrammetimer per elev ved den enkelte skole/enhet i videregående opplæring.

---

* Årsrammetimer her er i 60/45 minutter enheter

Fordeling av ressursen drøftes på den enkelte skole/enhet. Ved partsenighet på fylkeskommunalt nivå kan ressursen omfordeles mellom skoler/skolene.

Tidsressursen skal brukes til å lette lærerens og/eller skolelederens undervisningssituasjon. Dette gjøres som hovedregel ved reduksjon av antall undervisningstimer. Den enkeltes undervisningsbyrde kan også ved partsenighet lettes ved å øke personaltettheten og derved tilpasse fordeling av undervisningsoppgaver.

b) Kontaktlærertjeneste for elevene

Lærere i videregående opplæring som utfører kontaktlærertjeneste for elevene, får redusert årsrammen for undervisning med minimum 28,5/38* årsrammetimer.

c) Rådgiver i videregående opplæring

På den enkelte skole avsettes minimum 28,5/38* årsrammetimer pr. påbegynt 25 elever pluss 5 % av et årsverk til lærere som utfører rådgivning.

d) Prosedyre ved krav om nye eller endrete årsrammer i fag

Forhandlinger om nye eller endrete årsrammer opptas etter krav fra en av partene. Til vanlig vil dette være i forbindelse med nye/endrede læreplaner i fagene. Bestemmelsen hjemler ikke adgang til å foreta andre endringer i avtalen.

7. Skoleledelse

7.1 Årsverket

Skoleledere har et netto årsverk på 1687,5 timer med arbeidstid på 37,5 timer pr uke i 45 uker. Ledere som har undervisningsplikt som del av stillingen sin, legger denne undervisningen inn i ordinær arbeidstid. Fordeling av ledelsesoppgaver og eventuelle undervisningsoppgaver drøftes på den enkelte skole.

Årsverket for skoleledere med tillagt undervisning kan etter avtale med arbeidsgiver komprimeres der dette anses hensiktsmessig.

7.2 Ledelsesressurs

Kommunen/fylkeskommunen fastsetter, etter drøfting, samlet ledelsesressurs ved den enkelte skole. I utgangspunktet videreføres ledelsesressursen fra foregående skoleår som et minimum. Ved nye skoler eller ved større endringer i elevtall/undervisningsomfang eller andre vesentlige driftsmessige forhold, fastsettes ledelsesressursen med utgangspunkt i sammenlignbare skoler.

I grunnlaget for drøftingene om å øke ledelsesressursen, bør det tas hensyn til lokal styringsstruktur og delegering, og videre det behovet for styrking av pedagogisk og administrativ ledelse som følger av et mer rammepreget avtaleverk og de nasjonale føringene som er lagt for endringer i grunnopplæringen.

Ansatte i lederstillinger skal minst avlønnes med den årslønn vedkommende ville vært garantert i en undervisningsstilling.

8. Diverse bestemmelser

8.1 Godtgjøring for funksjoner

Undervisningspersonale som tillegges midlertidige funksjonsoppgaver, kan gis et kronetillegg pr år/måned så lenge de har slike oppgaver.

Slik godtgjøring kommer i tillegg til vedkommendes personlige lønnsfastsetting.

Godtgjøring for funksjonsoppgaver fastsettes i forhandlinger som kan delegeres til skolene når partene er enige.

Godtgjøring for kontaktlærertjeneste er minimum kr. 12 000 pr. år.

Rådgiver-/sosiallærertjeneste godtgjøres med minimum kr. 12 000 pr. år.

Godtgjøring for lokalt oppretta funksjoner fastsettes lokalt.

Godtgjøringen følger den enkelte arbeidstaker så lenge vedkommende har funksjonsoppgavene. Ved endring i funksjonsoppgavene eller skifte av innehaver, forhandles det om eventuelle endringer i godtgjøringen.

Ved uenighet om fastsetting/endring av funksjonsgodtgjøringen gjelder:

Ved endring eller oppretting av nye funksjoner vedtas arbeidsgivers siste tilbud

Ved skifte av innehaver (uten endringer) videreføres tidligere godtgjøring

Tilleggene er pensjonsgivende.

8.2 Stillingsvern

Det personell i videregående skole som var tilsatt i uoppsigelig stilling pr. 01.08.99 da Opplæringslova ble iverksatt, kan ikke sies opp, men har plikt til å gå over i annen stilling dersom en skole blir innskrenket, omorganisert eller nedlagt. Overføring skal så vidt mulig skje til stilling som krever de samme faglige kvalifikasjoner. Vedkommende beholder lønn og de øvrige økonomiske rettigheter som er opparbeidet på overføringstidspunktet, men følger for øvrig de vilkår som gjelder den nye stillingen.

8.3 Utbetaling av lønn

Når ikke annet er bestemt, utbetales lønn den 12. i måneden. Dette gjelder også faste lønnstillegg og variable lønnstillegg for foregående måned hvis det er praktisk mulig.

I særskilte tilfeller kan arbeidstakeren få inntil 2 måneders lønn utbetalt på forskudd. Det skal inngås skriftlig avtale med arbeidstakeren om tilbakebetalingen.

Arbeidstakere tilsatt for 1 måned eller mindre godtgjøres med timelønn. Arbeidstakere tilsatt for mer enn 1 måned, godtgjøres med månedslønn. Arbeidstakere i timelønnet stilling går over til månedslønn etter mer enn 1 måned sammenhengende tjeneste. Spredte timer i tillegg til delstilling godtgjøres med ordinær timelønn.

8.4 Lønnstrekk

Lønnstrekk for fravær foretas etter vanlige regler ut fra stillingsstørrelse og det antall dager fraværet gjelder. For kortere fravær trekkes ordinær timelønn innenfor den tid som ligger i arbeidsplanen til den enkelte.

Protokoll

Etablering av Hovedtariffavtalen for konkurranseutsatte bedrifter

Dato: 26. mai 2014

Sted: Kommunenes Hus, Oslo

Til stede: Cecilie Fauchald Rygg, Akademikerne

Ingar Drågen, Akademikerne

Frode B. Nilssen, KS Bedrift

Kanwal Suleman, KS Bedrift

Bjørg Åse Wølneberg, KS Bedrift

Trygve Nøst, KS Bedrift

Forhandlingene/meklingen har pågått parallelt med forhandlinger og mekling i hovedtariffoppgjøret for kommunal sektor og har vært basert på forutsetningen om at SGS 1701 Særavtale for konkurranseutsatte bedrifter opphører pr. 1.5.2014 og samtidig erstattes av ny hovedtariffavtale for konkurranseutsatte bedrifter fra samme dato. Det er lagt til grunn at endringer i den kommunale hovedtariffavtalen (HTA) som har relevans for Hovedtariffavtalen for konkurranseutsatte bedrifter, skal tas med i denne.

Partene er enige om følgende anbefalte løsning:

Vedlegg til denne protokollen er Hovedtariffavtalen for konkurranseutsatte bedrifter, som skal gjelde fra 1.5.2014.

Økonomi 2014

Det gis et generelt lønnstillegg pr. 1.5.2014 til stillinger i gruppe 1 på 2,15 % av den enkeltes grunnlønn pr. 30.4.2014, dog minst kr. 8.500.

I tillegg gis det pr. 1.5.2014 sentrale lønnstillegg ut over det generelle tillegget slik:

	0 år	4 år	8 år	10 år
Fagarbeidere	2.000	-	5.700	4.700

Fra samme dato justeres minstelønssatsene tilsvarende. De nye minstelønssatsene er inklusive de sentrale lønnstilleggene.

Pr. 1.5.2014 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr. 364.000 i 100 % stilling.

Det avsettes 0,6 % av lønsmassen til en lokal pott til forhandlinger pr. 1.9.2014 iht. tariffavtalens kap. 3 pkt. 3-1-1.

Økonomi 2015

Nytt lønnssystem pr. 1.5.2015

1. Prinsipper i nytt lønnssystem

I Hovedtariffavtalen for konkurranseutsatte bedrifter kap. 3 innføres pr. 1.5.2015 for normerte stillinger i gruppe 1 garantilønn og sentrale lønnstillegg ved hhv. 2, 4, 6, 8 og 10 års ansiennitet.

Garantilønn (0 år) og lønnstillegg for ansiennitet forhandles sentralt. Tilleggene fastsettes i prosent av garantilønn (0 år) og utregnes i kronebeløp. Laveste årslønn på hvert ansiennitetstrinn utregnes i kronebeløp.

Ansiennitetstillegget legges i sin helhet til den enkeltes årslønn.

Laveste årslønn er lik garantilønn (0 år) pluss sum av prosentvise ansiennitetstillegg.

Dersom de sentrale partene i senere sentrale oppgjør endrer ansiennitetstillegg på et gitt ansiennitetstrinn, er arbeidstakere på dette ansiennitetstrinnet omfattet av endringen.

2. Innføring av nytt lønnssystem

Ved iverksetting av sentrale lønnstillegg pr. 1.5.2015 jf. pkt. 1, er arbeidstakere som er omfattet av lønnssystemet, innfaset i det nye systemet.

I ny årslønn pr. 1.5.2015 er ansiennitetstillegg i henhold til fastsatt ansiennitet på hhv. 2, 4, 6, 8 eller 10 år inkludert.

3. Virkninger ved fremtidige endringer i nytt lønnssystem

Endret ansiennitetstillegg innebærer at utregnet laveste årslønn endres tilsvarende kun på dette ansiennitetstrinnet.

De sentrale partene er enige i at virkninger av fremtidige justeringer i lønnssystemet for lokale lønnsrelasjoner og lokale lønnstillegg, må avklares mellom de sentrale partene før slik justering avtales. Dette kan gjelde generelle tillegg, endret garantilønn eller endringer i et eller flere av ansiennitetstilleggene.

Det gis følgende tillegg fra 1.5.2015:

	0 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år
Ufaglærte	1.000	6.500	4.200	7.200	300	500
Fagarbeidere	2.700	9.100	10.000	13.500	16.000	6.800

Pr. 1.5.2014 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr. 364.000 i 100 % stilling.

Redaksjonsutvalg

Det nedsettes et redaksjonsutvalg med følgende mandat:

- Sikre avtaletekster som holder språklige mål
- Kvalitetssikre at endringer som er gjort i Hovedtariffavtalen mellom KS og forhandlingssammenslutningene faktisk er ivaretatt i avtaleteksten.
- Vurdere og avgjøre hensiktsmessige endringer i tabell i kap. 3 under punktet «Stillingskoder, rapporteringsbenevnelser», herunder spesielt bruken av rapporteringsbenevnelser (som hjelpetabell).

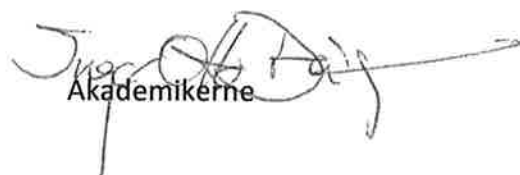
Redaksjonsutvalget har følgende sammensetning:

LO Kommune	2 repr.
Unio	1 repr.
YS Kommune	1 repr.
Akademikerne	1 repr.
KS Bedrift	2 repr.

Redaksjonsutvalget leverer sitt arbeid innen 20. juni 2014.

Oslo, 26. mai 2014

KS Bedrift

Akademikerne

